

Elanike teadlikkus ja suhtumine töövõimereformi

Küsitlusuuring veebruaris 2017

Tellijä: Sotsiaalministeerium

Teostaja: Turu-uuringute AS

Pärnu mnt. 102, 11312 Tallinn

Tel: +(372) 585 29 700

www.turu-uuringute.ee

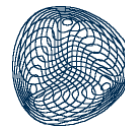

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti
tuleviku heaks

Küsitluse taust

Turu-uuringute AS viib Sotsiaalministeeriumi tellimusel 2016. aasta detsembrist kuni 2017. aasta augustini läbi elanikkonnaküsitlusi töövõimereformi teemadel. Küsitluste alateemad olid järgnevad:

1. Suhtumine vähenenud töövõimega inimeste võimekusse ja võimalustesse töötada;
2. Teadlikkus ja suhtumine töövõimereformi.

Küsitluse sihtrühmaks on **vähemalt 16-aastased Eesti elanikud** (ESA andmetel 01.01.2016 seisuga ca 1 092 000 inimest). Küsitlused viiakse läbi Turu-uuringute AS-i silmast-silma Omnibussi keskkonnas. Kokku küsitletakse igakuiselt ca 1000 vastajat (**veebruaris 2017 oli vastajaid 1010**). Ühe uuringulaine tulemuste laiendamisel üldkogumile (16-aastased ja vanemad elanikud) tekkida võiva maksimaalse valimivea suurus jääb sellise valimi suuruse puhul 95%-lisel usaldusnivool 3,1% piiresse (väiksemate gruppide, nt. naised-mehed vaatlemisel võib viga olla suurem).

Vastaja valik toimub mitmeastmelise juhuvalikuna (ca 100 küsitluspunkti üle Eesti; stardiaadressi meetodil igas punktis ca 10 intervjuud); vastaja valikul leibkonnasiseselt nn noorema mehe reegel ning kvoot vanima vanuserühma jaoks. Omnibuss-küsitluste toimumisajad on olnud järgnevad:

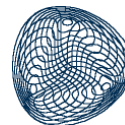
Detsember 2016: 22.11 – 8.12

Jaanuar 2017: 18.01 - 31.01

Veebruar 2017: 09.02 – 20.02

Aruandes on esitatud sama ankeedi alusel kolmes Omnibuss-uuringulaines läbi viidud küsitluste tulemuste ajalised võrdlused ning võrdlused 2015. aastal läbi viidud töövõimereformi-teemalise *ad hoc* uuringuga *Teadlikkus ja hoiakud vähenenud töövõimega inimeste ning töövõimereformi teemal* (uuringuraport leitav aadressilt: http://sm.ee/sites/default/files/content-editors/Uudised_pressiinfo/2015_tvr_koondraport_lopl.pdf). Toona küsitleti silmast-silma meetodil 1002 vähemalt 16-aastast elanikku, 996 töövõimetuspensionäri ning 770 tööandjat. Tulenevalt muudatustest küsitlusankeedis pole ajalised võrdlused 2015. aastaga kõigi teemade puhul võimalikud.

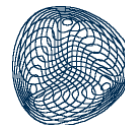
Kaalumata valimi, kaalutud valimi ning üldkogumi proportsioonid

Andmed kaaluti vastajate soo, vanuserühma, rahvuse ning elukoha (regioon ja asulatüüp) alusel.

	Kaalumata valim (%)	Kaalutud valim (%)	Üldkogum (ESA 01.01.2016)
SUGU			
Mees	46,3%	45,9%	45,9%
Naine	53,7%	54,1%	54,1%
VANUSERÜHM			
16-24 a.	8,4%	11,2%	11,2%
25-34 a.	16,5%	17,7%	17,7%
35-49 a.	26,3%	24,4%	24,4%
50-64 a.	28,6%	23,8%	23,8%
65-74 a.	10,9%	11,7%	11,7%
75 a. ja eakam	9,2%	11,2%	11,2%
RAHVUS			
Eestlane	71,3%	67,8%	67,8%
Muu rahvus	28,7%	32,2%	32,2%
REGIOON			
Tallinn	32,0%	32,3%	32,3%
Muu Põhja-Eesti	15,0%	15,5%	15,5%
Ida-Virumaa	12,1%	11,4%	11,4%
Lääne-Eesti	12,2%	11,6%	11,6%
Kesk-Eesti	8,0%	7,4%	7,4%
Lõuna-Eesti	20,8%	21,7%	21,7%
ASULATÜÜP			
Linnaline asula	68,8%	68,8%	68,8%
Maaline asula	31,2%	31,2%	31,2%

Ülevaade küsitlustööst

Ülevaade küsitlustööst on toodud alljärgnevas tabelis:

Põhjused, miks küsitlus ei toimunud	Kokku
Peres ei ela sihtrühma kuuluvaid inimesi või vanema vanuserühma kvoot on täitunud	347
Kedagi pole kodus	2095
Sihtrühma kuuluv inimene pole kodus	85
Keelduti kontaktist	496
Sihtrühma kuuluv inimene keeldus intervjuust	621
Ei ole eluruumid või aadressile ei pääse ligi	183
Muu mittetoimumise põhjus	58
Kokku aadresse	4097
Praak-ankeete	0
Korduvvisiite	692
Kokku läbiviidud intervjuusid Omnibussi põhivalim (vähemalt 15-aastased vastajad)+vähemalt 16-aastaste lisavalim (20 intervjuud):	1022
Kokku läbiviidud intervjuusid vähemalt 16-aastaste vastajatega:	1010

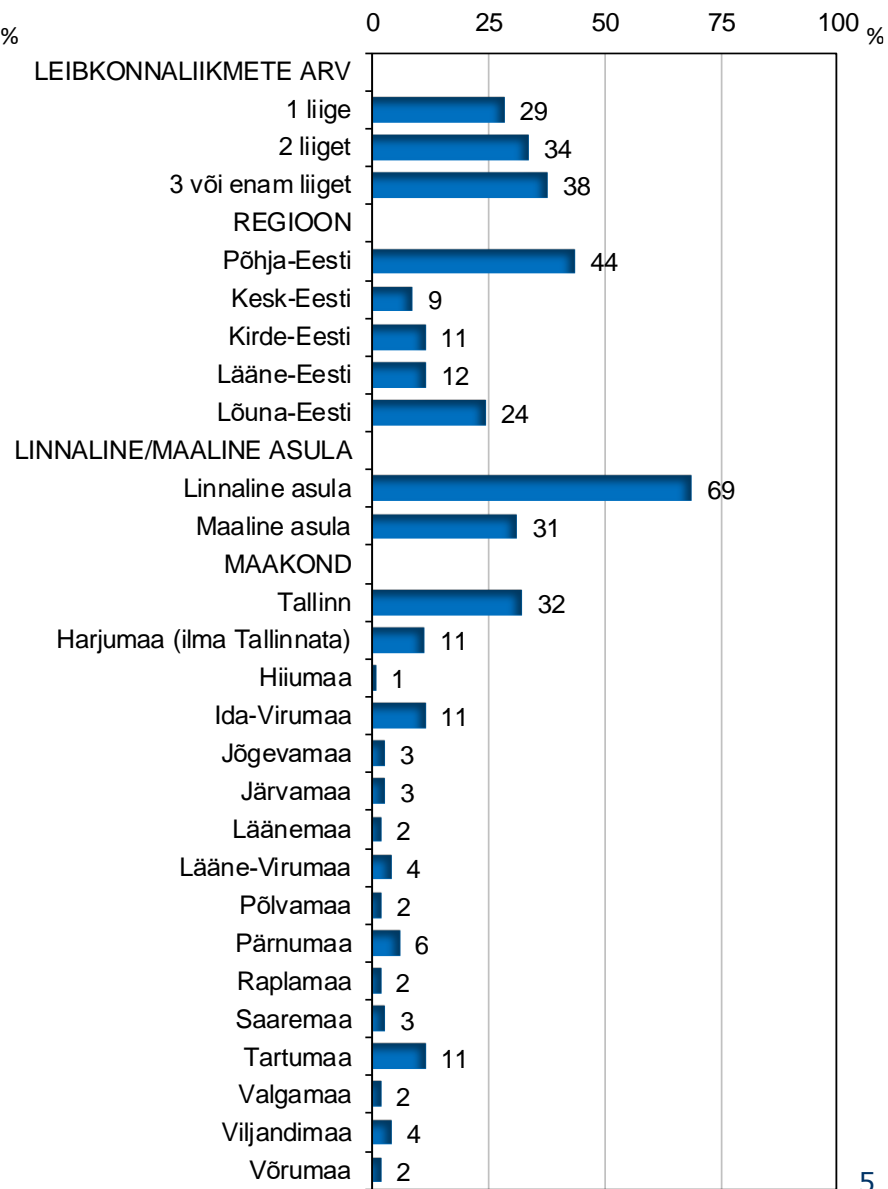
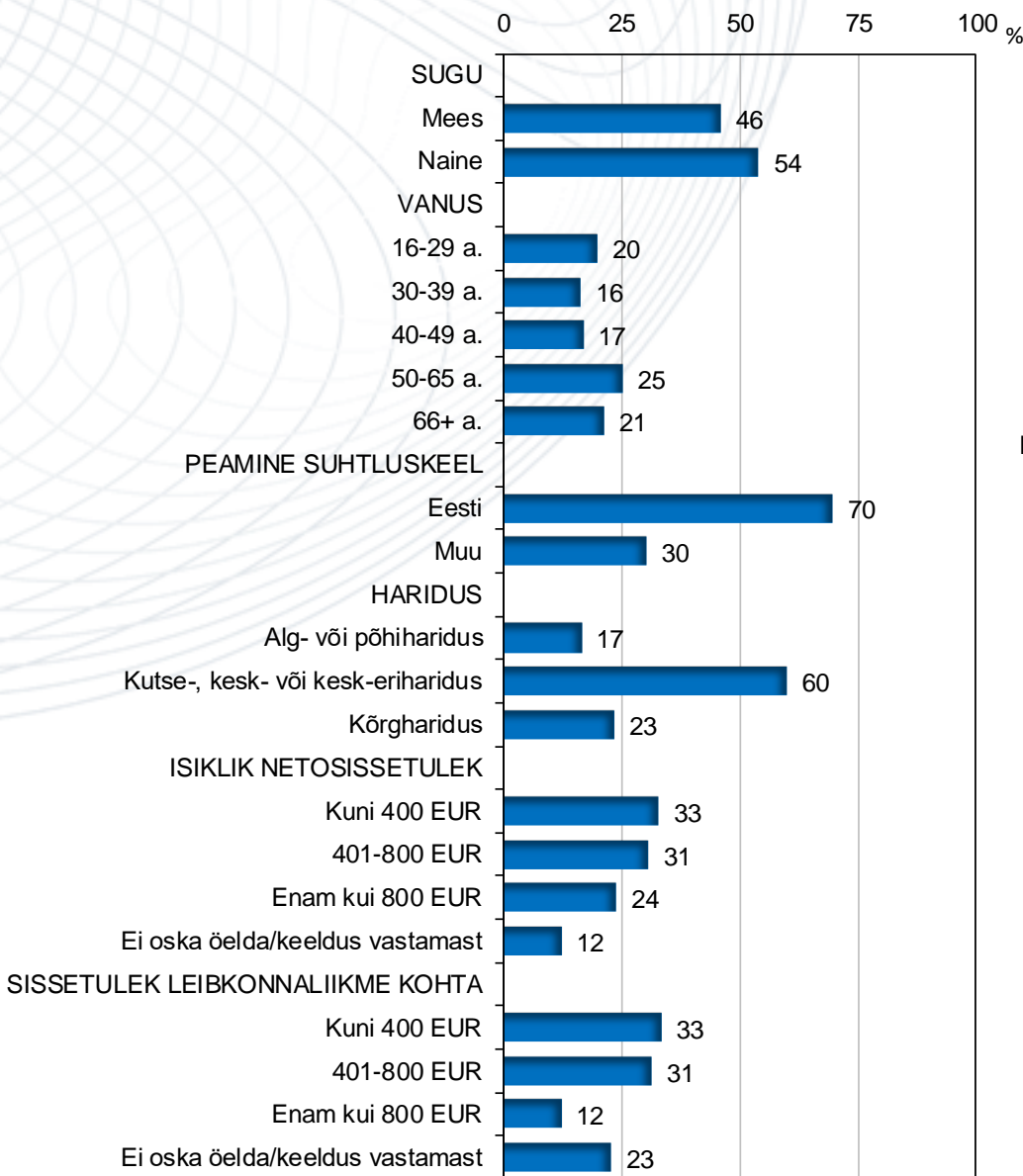
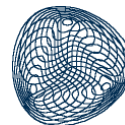
Võttes aluseks keeldumiste ja läbiviidud intervjuude arvu oli **vastamisaktiivsus 47%**.

Peamiseks keeldumise põhjuseks oli ajapuudus, järgmiseks soovimatus uuringutes osaleda.

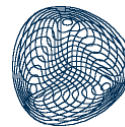
Töövõimereformi-teemaline küsimusteplokk oli ankeedis esimene.

Valimi profiil

Kaalutud andmed, n=1010 (kõik vastajad)

Valimi profiil – töötamine, vähenenud töövõime või puude olemasolu

2016. a IV kvartali lõpus oli Eestis Sotsiaalkindlustusameti (SKA) andmetel 95 706 töövõimetuspensionäri, mis moodustab vähemalt 16-aastastest elanikest 9% ning tööealistest elanikest (ehk 16-65-aastastest) 11% (autori arvutused).

Veebruarikuisel küsitlusvalimis moodustasid töövõimekao või vähenenud töövõimega vastajad kõigest **16-aastastest ja eakamate vastajatest 7%** (maksimaalne veapiir 95% usaldusnivool 2%) ning **tööealistest ehk 16-65-aastastest vastajatest 8%** (veapiir 2%). Kõrgeim oli vähenenud töövõime/töövõimekaoga vastajate osatähtsus vanuserühmas 50-65 (14%±4%).

Puudega inimesi oli SKA andmeil Eestis 2016. aasta IV kvartali lõpus üle 147 tuhande. Vähemalt 16-aastastest elanikest moodustavad puudega inimesed 12% (autori arvutused). Veebruari küsitlusvalimis oli **puudega vastajaid 9%** (veapiir 2%), sealjuures keskmisest sagedasem oli puude esinemine üle 65-aastaste vastajate seas (20%±6% oli puudega). Vähenenud töövõimega vastajatest oli puue määratud 27±10 protsendile.

Viimased kolme uuringulaine tulemused kinnitavad, et vähenenud töövõime või puudega inimeste osakaal on kõrgem madalama hariduse ja/või sissetulekuga rühmades. Regioonide võrdluses on kolme uuringulaine tulemused olnud mõneti vasturääkivad – detsembri tulemused viitasid vähenenud töövõimega inimeste keskmisest kõrgemale osatähtsusele Kirde-Eestis, veebruari tulemuste põhjal eristus aga Lääne-Eesti. Nimetatud regioonides on valimi suurus ühes uuringulaines veidi üle saja vastaja ning veapiir tulemuste üldistamisel ca 6-7%. Kuigi statistilise vea piire ületavad, pole nimetatud regioonide erinevused kogu Eesti keskmisest olnud väga suured. Tasub arvestada ka seda, et vähenenud töövõimega inimeste jaoks võib osalemine küsitlusuuringus olla (tervisest tulenevalt) raskendatud, mis võib nende esindatust küsitlusvalimis (ning võimalusi selle sihtrühma kohta järeltõlge teha) mõjutada.

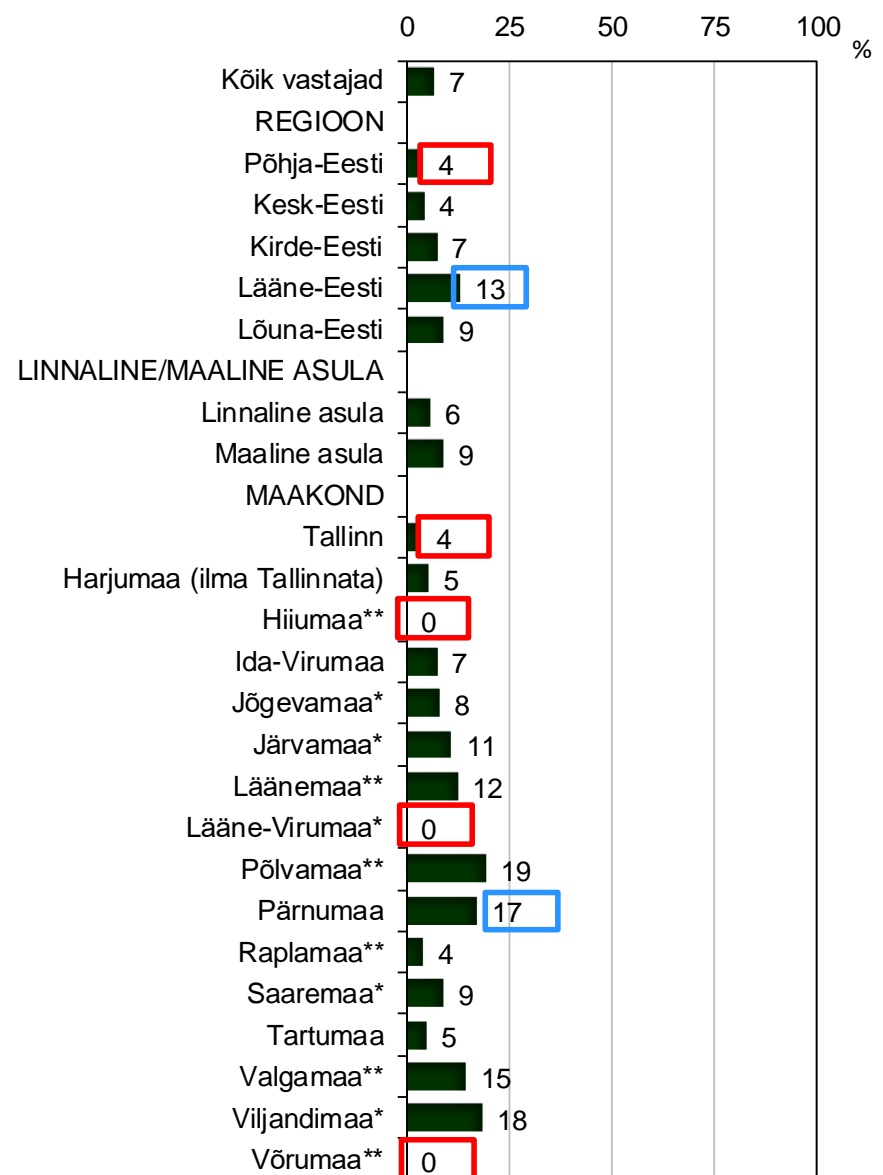
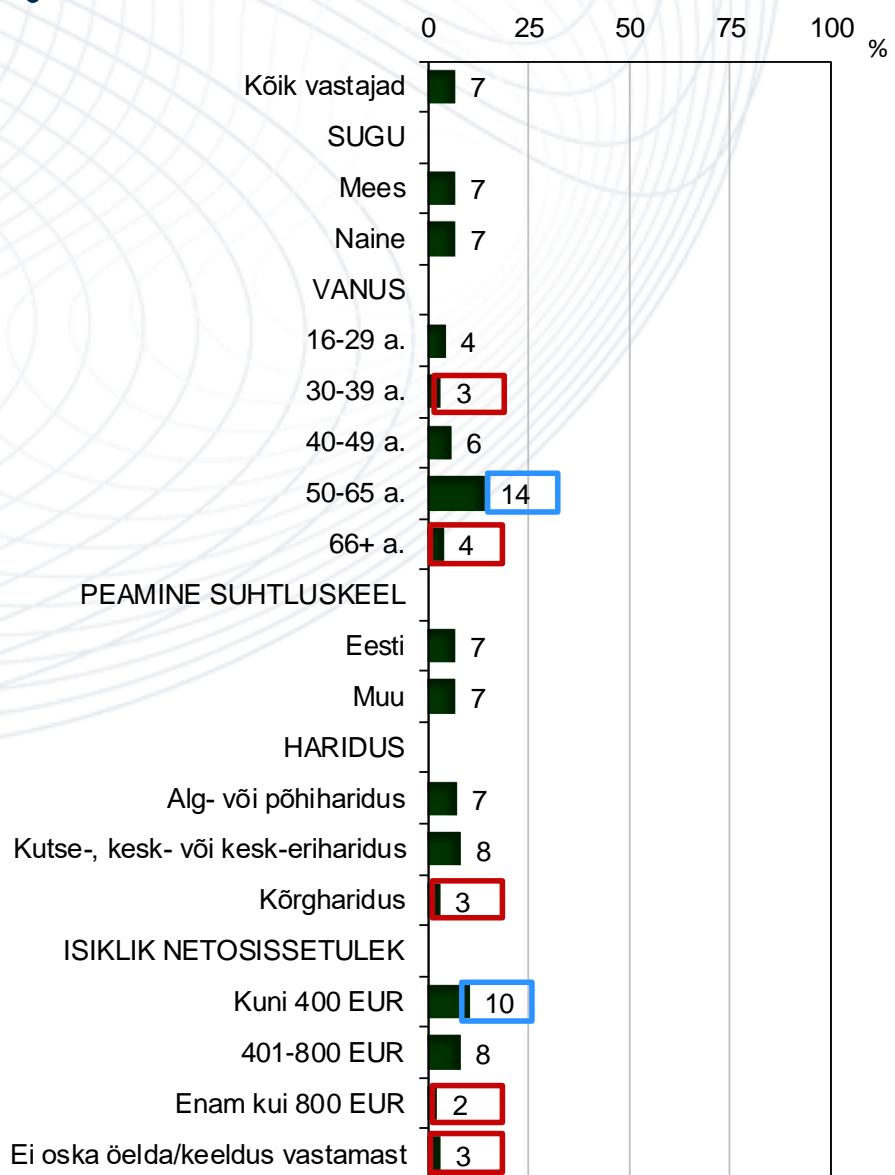
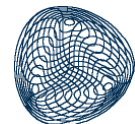
Kahe viimase küsitluse tulemused viitavad sellele, et nii vähenenud töövõimega inimeste kui ka puudega inimeste osatähtsus on keskmisest madalam Põhja-Eesti, eriti Tallinna elanike seas. Maakondade lõikes on küsitluse tulemuste põhjal usaldusväärsete järelduste tegemine raskendatud, kuna valimite suurused sõltuvad elanike arvust konkreetses maakonnas, ning tulenevalt elanikkonna jagunemisest on enam kui pooltel maakondade puhul valim üldistuste tegemiseks liialt väike, jäädes alla 40 vastaja.

Tasustatud tööd tegi 58%±3% vähemalt 16-aastastest vastajatest, sealjuures 70%±3% tööealistest (16-65-aastastest). Tasustatud tööks loeti siinkohal palgatööd, ettevõtlusega tegelemist või muud tasustatud tööd. Vähemalt 16-aastastest meestest töötab 65%±4% ja samas vanuses naistest 52%±4%. Ootuspäraselt on tööga hõivatute osatähtsus kõrgeim keskmistes vanuserühmades: 30-49-aastastest töötab 79%. Tööhõive on keskmisest kõrgem ka kõrgharidusega (71%±6%) ning enam kui 400-eurose isikliku netosissetulekuga rühmas (83%), regioonidest Põhja-Eestis (65%±5%). **Töövõimekao või vähenenud töövõimega inimestest töötas küsitluse andmetel 44%±12%.**

Kas Teil on ametlikult määratud ja praegu kehtiv töövõimekadu (vähenenud töövõime)?

Kaalutud andmed, n=1010 (kõik vastajad)

Joonisel on sinise kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, punase kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

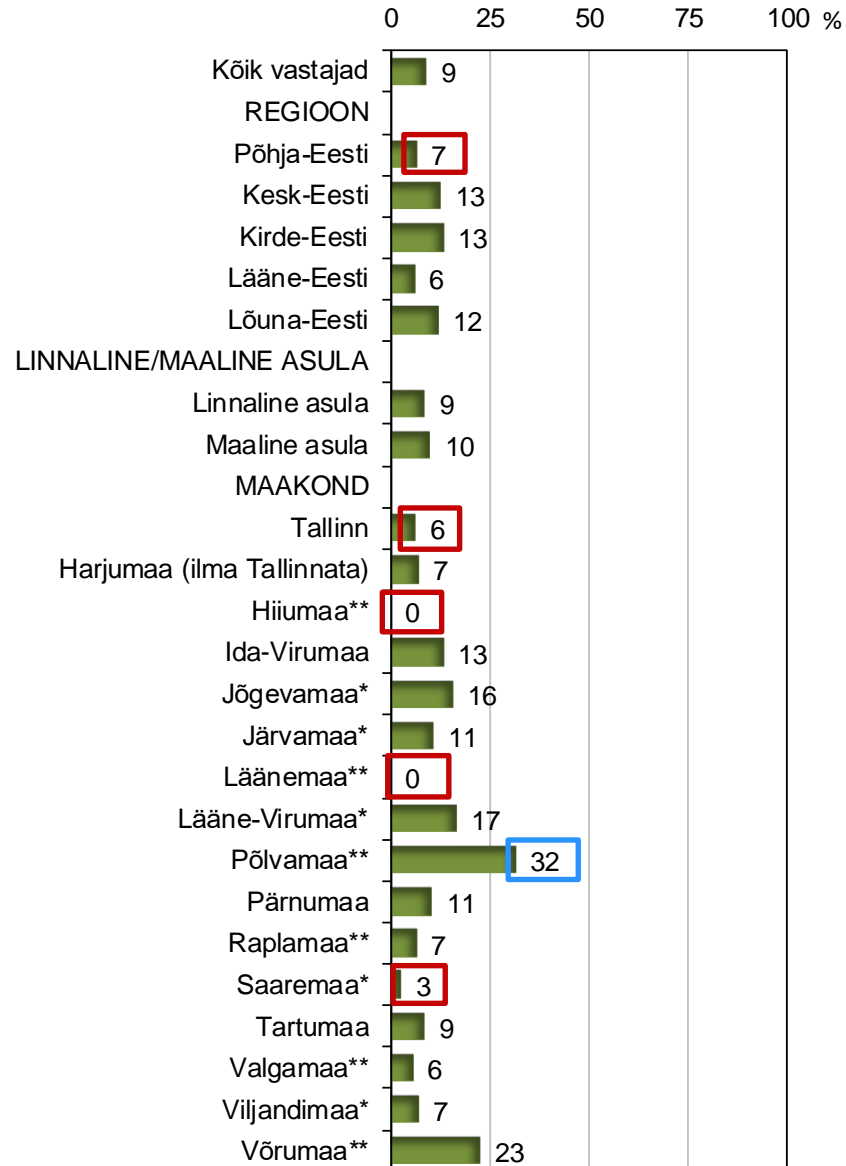
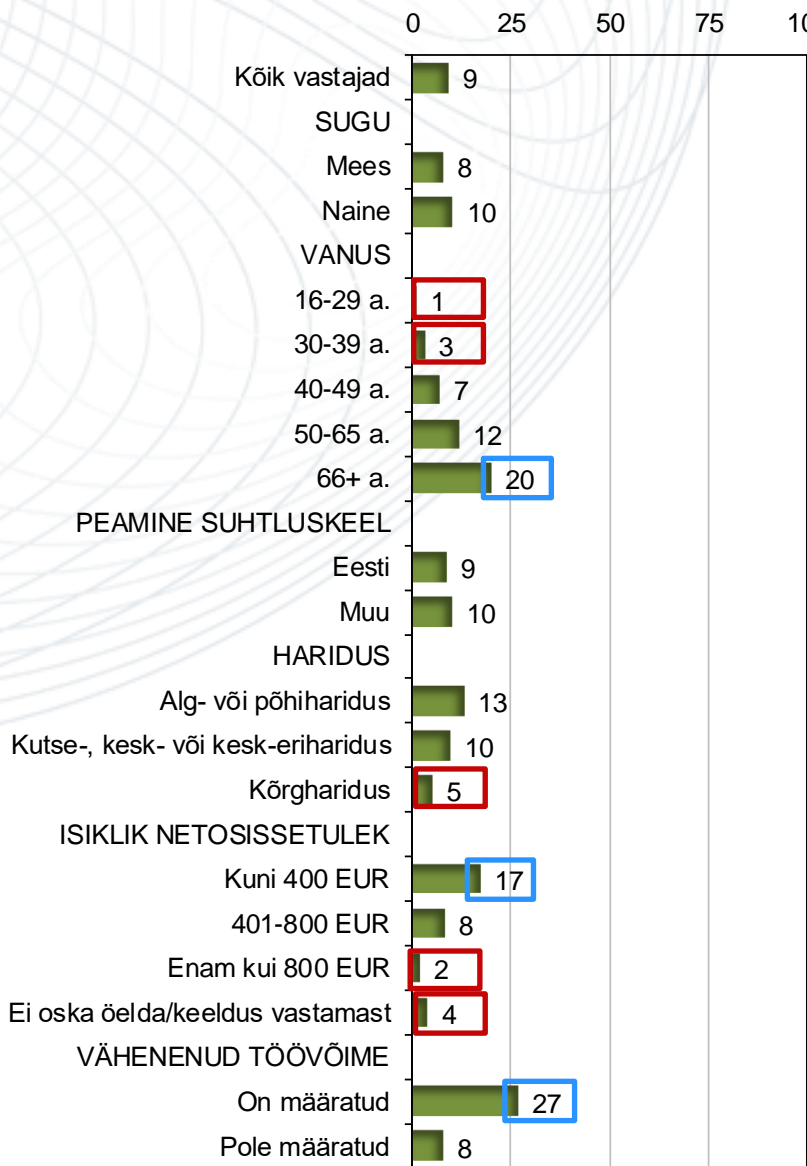
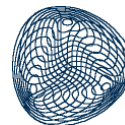

* Valimi suurus jääb vahemikku 30-40 vastajat; **Valim on väiksem kui 30 vastajat 7

Kas Teil on ametlikult määratud ja praegu kehtiv puude raskusaste?

Kaalutud andmed, n=1010 (kõik vastajad)

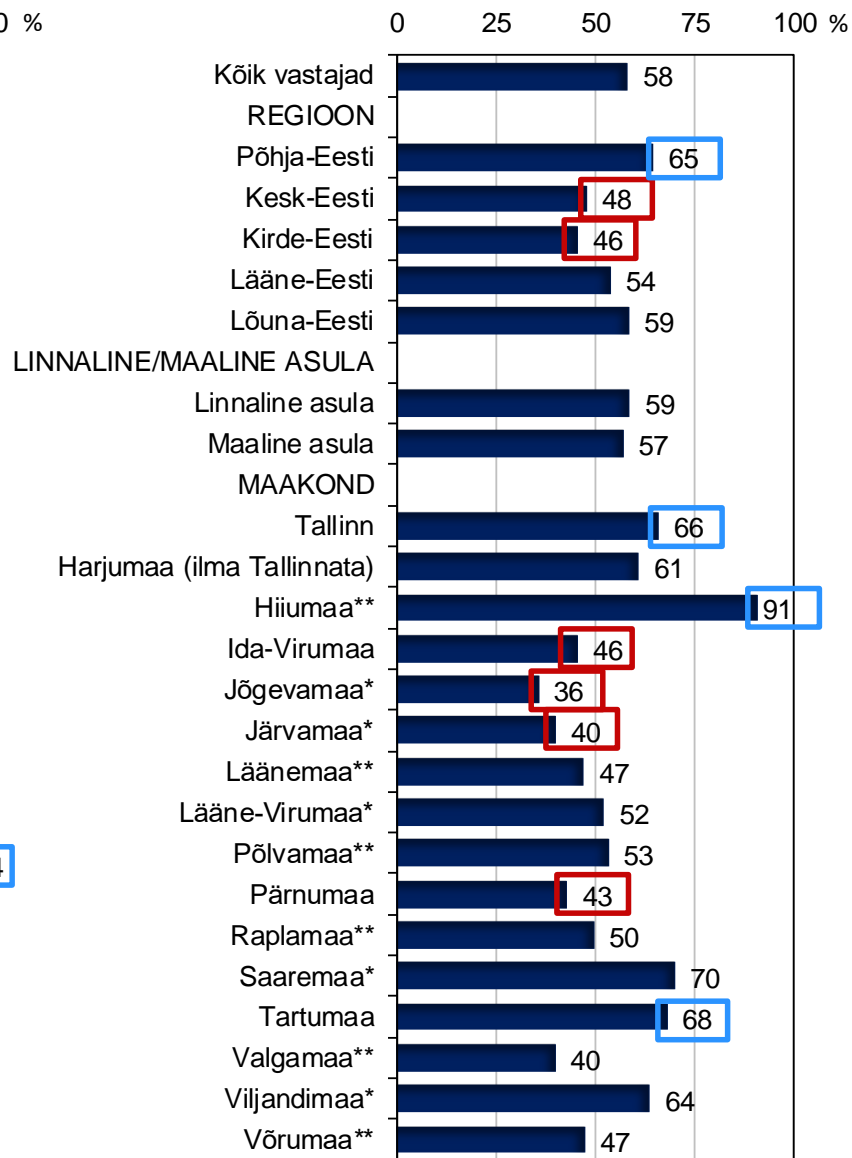
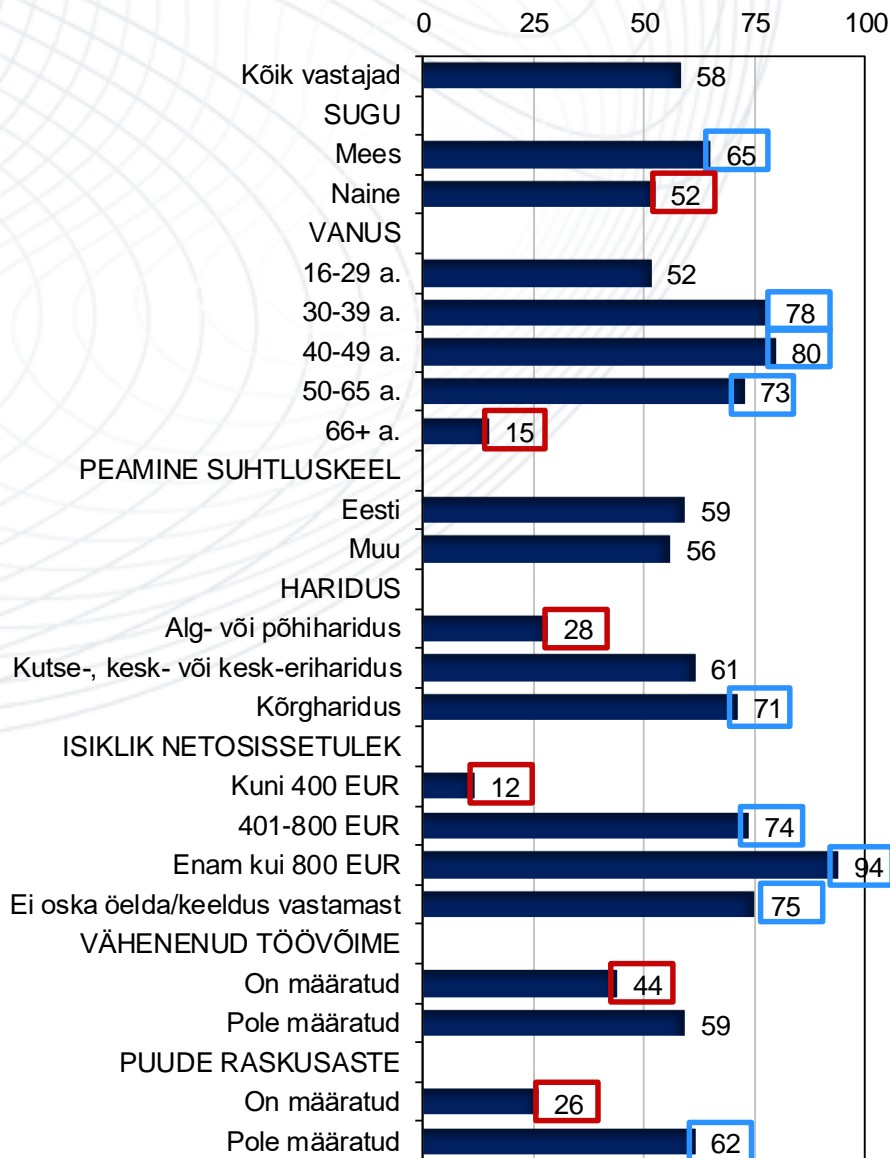
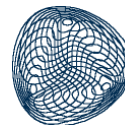
Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

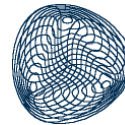
* Valimi suurus jääb vahemikku 30-40 vastajat; **Valim on väiksem kui 30 vastajat

Kas Te teete praegusel ajal tasustatud tööd? Kaalutud andmed, n=1010 (kõik vastajad)

Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

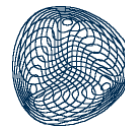

* Valimi suurus jääb vahemikku 30-40 vastajat; **Valim on väiksem kui 30 vastajat

1. Suhtumine vähenenud töövõimega inimeste võimekusse ja võimalustesse töötada

1.1. Kokkuvõte (1)

Suhtumist vähenenud tövõimega inimeste (endiste tövõimetuspensionäride) võimekusse ja võimalustesse töötada kaardistatakse Omnibuss-uuringutes nelja väite abil, millega nõustumist palutakse vastajail 4-palli skaalal hinnata.

Veebruaris nõustus 83% elanikest väitega, mille kohaselt **vähenenud tövõimega inimesed suudavad ja tahavad töötada**. Võrreldes kahe eelneva uuringulainega on üldine väitega nõustumine kogu elanikkonnas jäänud samale tasemele (eelnevates küsitlustes nõustus 82-84%). Väitega täiesti nõustujaid oli veebruaris 37%, jaanuaris 42% ning detsembris 36%, seega selgesuunalist muutust siin toimunud pole.

Vähenenud tövõimega inimeste seas oli väitega nõustumine samal tasemel kui kogu elanikkonnas. Kuigi üldine väitega nõustumine pole vähenenud tövõimega inimeste seas ajalises võrdluses muutunud (detsembris nõustus 82%, jaanuaris ja veebruaris 89%, veapiir kuni 9%), on **stabiilselt kasvanud väitega täiesti nõustujate osatähtsus** (detsembris 37%, jaanuaris 51%, veebruaris 62%, veapiir kuni 11%).

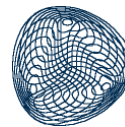
Sellela, et vähenenud tövõimega inimesed suudavad ja tahavad töötada, nõustuvad keskmisest sagedamini eestikeelsed (87%) või Lääne- ja Lõuna-Eestis elavad (89-90%) inimesed. Vastupidisel seisukohal on, st vähenenud tövõimega inimeste suutlikkusse ja motivatsiooni töötada ei usu keskmisest sagedamini muukeelsed elanikud (16%). Töovõimereformi käivitumisest teadlikud ja/või sellesse positiivselt suhtuvad inimesed usuvad keskmisest sagedamini ka vähenenud tövõimega inimeste suutlikkusse ja tahtesse tööd teha.

Elanikest 96% nõustub, et **vähenenud tövõimega inimesed võiksid teha endale võimetekohast tööd, kui seda leidub (varasemates uuringutes 93-95%)**, sealjuures täiesti nõus on sellega 60%. Ka siin ajalises võrdluses selgesuunalisi muutusi väitega nõustumises toimunud pole.

Veebruarikuu valimisse sattunud 72-st **vähenenud tövõimega inimesest** nõustusid väitega kõik (eelmistes küsitlustes 95-98%). **Ka siin näitavad kolme uuringulaine tulemused vähenenud tövõimega inimeste sihtrühmas väitega täiesti nõustumise sagenemist** – detsembris oli väitega täiesti nõus 59%, jaanuaris 61% ja veebruaris 71% vähenenud tövõimega vastajatest (veapiir kuni 11%).

Kõige enam mõjutab selle väite puhul hoiakuid suhtumine tövõimereformi – reformi pooldajatest nõustus väitega 98%, kriitikute 93% ning selge arvamuseeta inimestest 89%.

1.2. Kokkuvõte (2)

Elanikest 73% arvas, et **vähenenud töövõimega inimestesse suhtutakse sageli eelarvamusega**. Väitega polnud nõus 19% küsitletutest. Viimase kolme kuu jooksul pole arvamused antud teemal oluliselt muutunud (nõus on olnud 71-73%), kuid võrrelduna 2015. aastaga on hoiakud muutunud optimistlikumaks – toona arvas 81% küsitletutest, et vähenenud töövõimega inimestesse suhtutakse sageli eelarvamusega.

Vähenenud töövõimega inimeste arvamused jagunesid antud teemal sarnaselt kogu elanikkonna omadele – väitega nõustus 69% ja ei nõustunud 23% vähenenud töövõimega vastajatest (veapiir kuni 11%). Keskmisest sagedasem on väitega nõustumine eestikeelsete (78% nõus) või reformist teadlike inimeste seas (78%) ning Lääne-Eestis (81%), mittenõustumine aga muukeelsete seas (25%) ning vanuserühmas 50-65 (26%).

Viimase väitega kaardistati inimeste suhtumist töövõimereformi aluseks olevasse põhimõttesse – **inimese töövõime puhul peaks hindama seda, mida ta suudab, mitte seda, mida ta ei suuda**. Antud põhimõttega nõustus 87% küsitletutest. Ajalises võrdluses pole antud näitaja oluliselt muutunud: kahes varasemas uuringus on nõustujaid olnud 86-88%.

Vähenenud töövõimega inimeste seas on väitega nõustumine samal tasemel kui kogu elanikkonnas: väitega on nõus 86%. Keskmisest sagedasem on uue hindamis põhimõttega nõustumine eestikeelsete elanike (91%), reformi pooldajate (93%) ning Lääne- ja Lõuna-Eesti elanike (92-93%) seas. Keskmisest sagedamini on uuele hindamis põhimõttele vastu Harjumaa (v.a Tallinna) elanikud (18%) ning reformi kriitikud (24%).

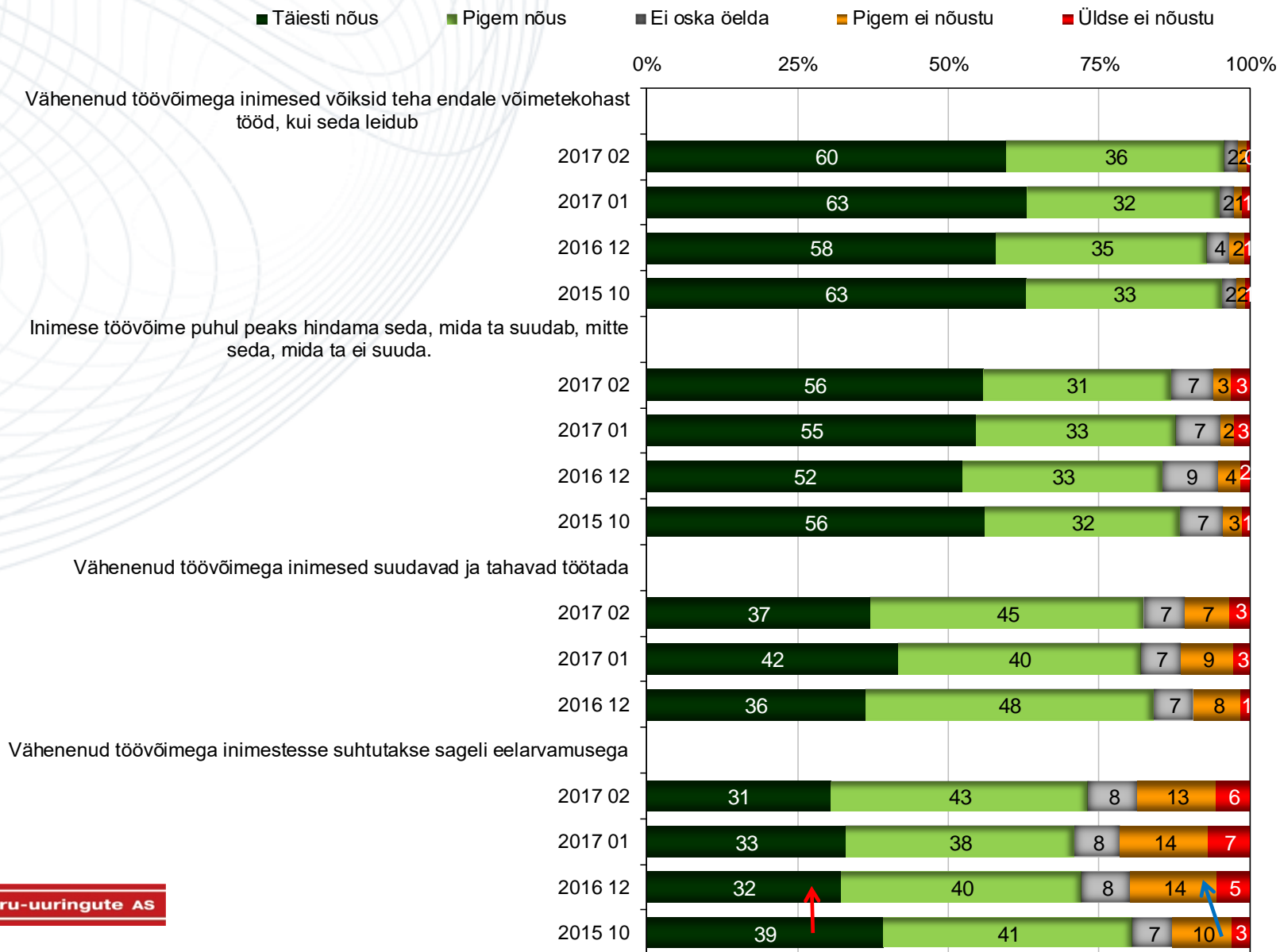
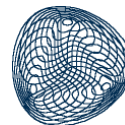
Lisaks eeltoodud neljale väitele uuriti ka inimeste valmidust töötada koos vähenenud töövõimega inimestega. Ka siin pole kolme uuringulaine võrdluses olulisi muutusi toimunud. **Inimestest, kellele pole töövõimekadu ega vähenenud töövõimet määratud, suhtub 74% vähenenud töövõimega inimestega koos töötamise hästi, 6% eelistaks vähenenud töövõimega inimestega mitte koos töötada ning 3% ei sooviks nendega koos töötada**. Selge arvamus puudub 17 protsendil vastajatest. Võrreldes 2015. aastaga on veidi suurenenud vähenenud töövõimega inimestega koos töötamise hästi suhtuvate inimeste osakaal: 2015. aastal oli vastav näitaja 71%.

Ka kogu elanikkonnas jagunevad tulemused sarnaselt ilma töövõimekaota inimestele – vähenenud töövõimega inimesega koos töötamises ei näe probleemi 75% elanikest, samas kui vähenenud töövõimega inimestega eelistaks või ei sooviks koos töötada 8%.

Keskmisest sagedamini väljendasid positiivset suhtumist vähenenud töövõimega inimestega koos töötamise vähenenud töövõimega inimesed ise (89% suhtub hästi) ning Lõuna-Eesti elanikud (83%). Ootuspäraselt on siin mõjutajaks ka suhtumine ja teadlikkus töövõimereformist – reformist teadlikud inimesed ning selle toetajad väljendasid vähenenud töövõimega inimestega koos töötamise suhtes sagedamini positiivsust kui reformist mitteteadlikud inimesed ning reformi kriitikud.

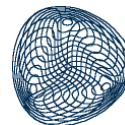
1.3. Mõeldes vähenenud töövõimega inimeste olukorrale Eestis, hinnake palun, kuivõrd Te nõustute järgmiste väidetega. n=kõik vastajad

Joonisel on **sinise** noolega tähistatud statistiliselt oluline kasv, **punase** noolega aga statistiliselt oluline langus 95% usaldusnivool. NB! Joonisel on esitatud ainult need muutused, mis on ajas püsivad (st tähistatud pole juhuslikke kõikumisi, mis ei leia kinnitust mitmes järgnevas uuringulaines)

1.4. Mõeldes vähenenud töövõimega inimeste olukorrale Eestis, hinnake palun, kuivõrd Te nõustute järgmiste väidetega. Vähenenud töövõimega vastajad, detsembris n=106, jaanuaris n=93, veebruaris n=72

Joonisel on **sinise** noolega tähistatud statistiliselt oluline kasv, **punase** noolega aga statistiliselt oluline langus 95% usaldusnivool. NB! Joonisel on esitatud ainult need muutused, mis on ajas püsivad (st tähistatud pole juhuslikke kõikumisi, mis ei leia kinnitust mitmes järgnevas uuringulaines)

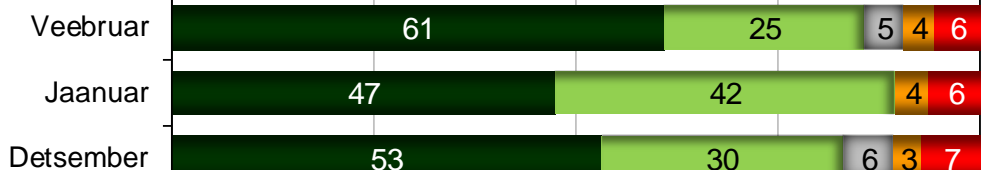
■ Täiesti nõus ■ Pigem nõus ■ Ei oska öelda ■ Pigem ei nõustu ■ Üldse ei nõustu

0% 25% 50% 75% 100%

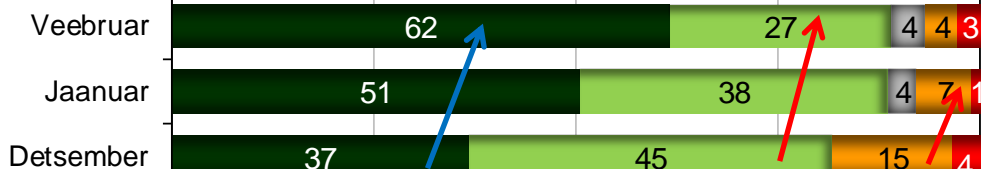
Vähenenud töövõimega inimesed võiksid teha endale võimetekohast tööd, kui seda leidub

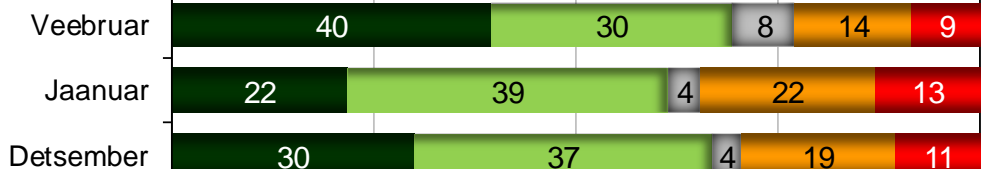
Inimese töövõime puhul peaks hindama seda, mida ta suudab, mitte seda, mida ta ei suuda.

Vähenenud töövõimega inimesed suudavad ja tahavad töötada

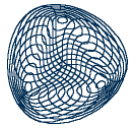

Vähenenud töövõimega inimestesse suhtutakse sageli eelarvamusega

1.5. Nõustumine väitega – vähenenud töövõimega inimesed suudavad ja tahavad töötada. n=1010 (kõik vastajad)

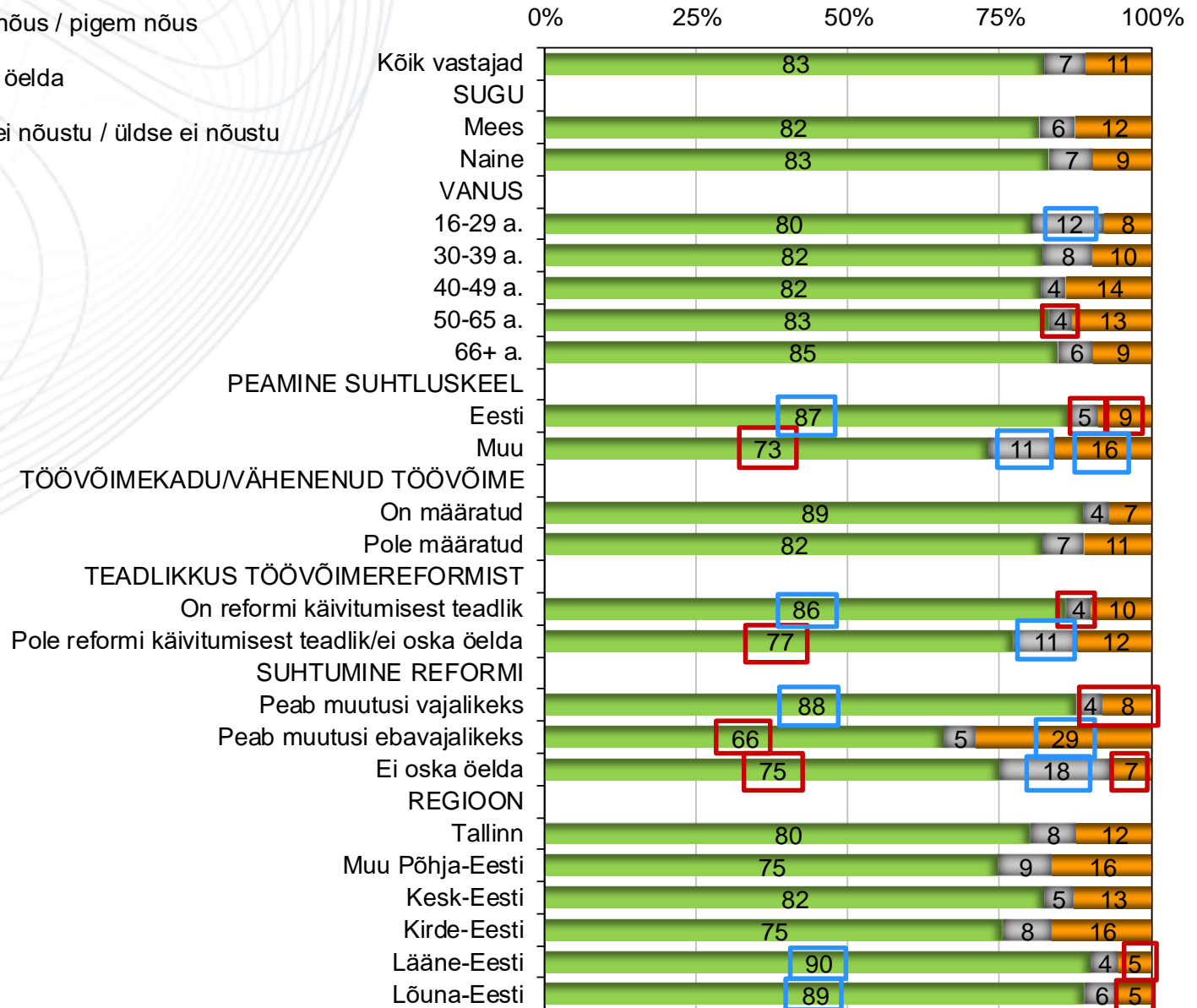
Joonisel on sinise kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, punase kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

■ Täiesti nõus / pigem nõus

■ Ei oska öelda

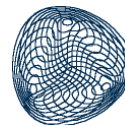
■ Pigem ei nõustu / üldse ei nõustu

1.6. Nõustumine väitega – vähenenud töövõimega inimesed võiksid teha endale

võimetekohast tööd, kui seda leidub. n=1010 (kõik vastajad)

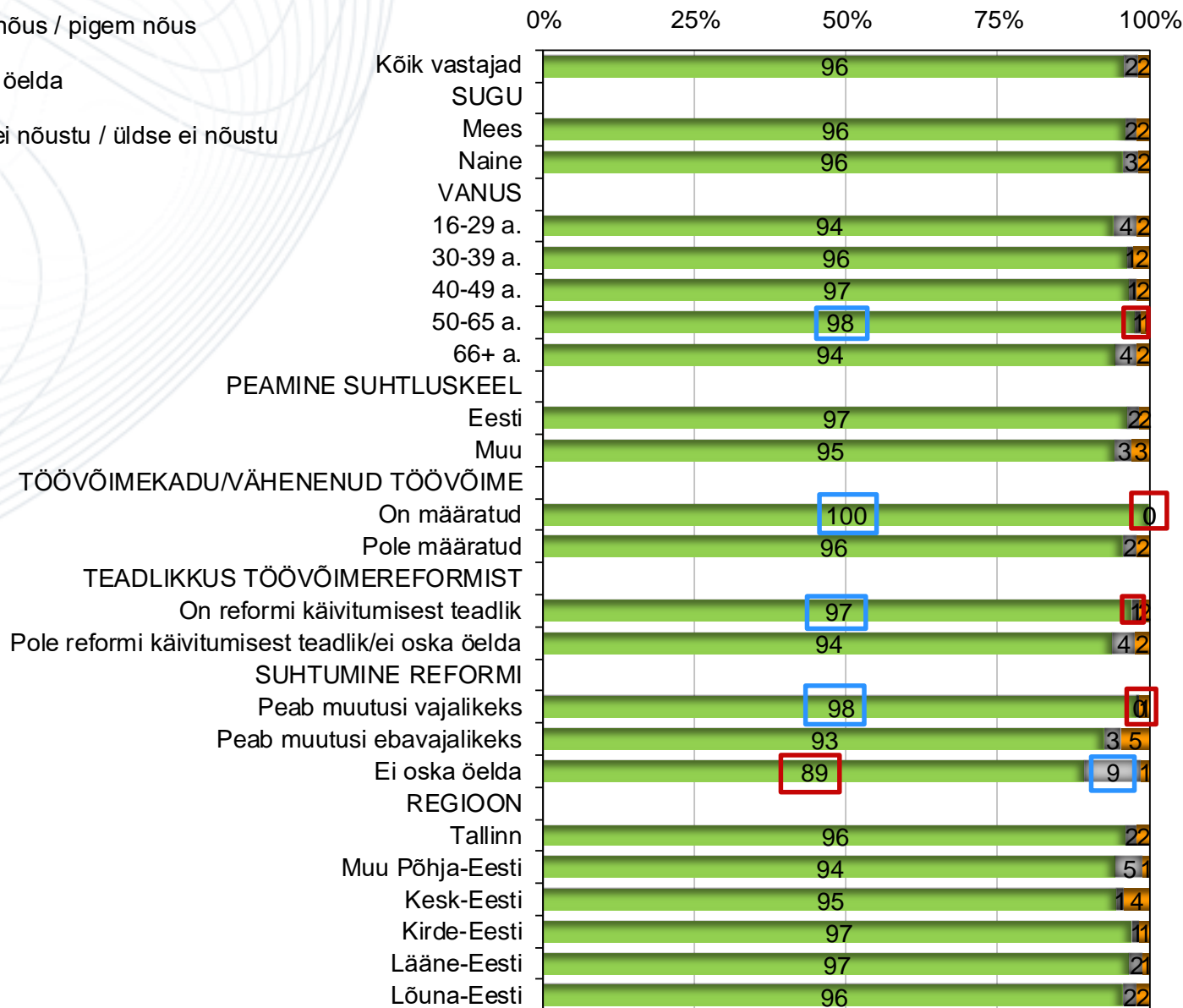
Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

■ Täiesti nõus / pigem nõus

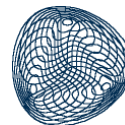
■ Ei oska öelda

■ Pigem ei nõustu / üldse ei nõustu

1.7. Nõustumine väitega – vähenenud töövõimega inimestesse suhtutakse sageli eelarvamusega. n=1010 (kõik vastajad)

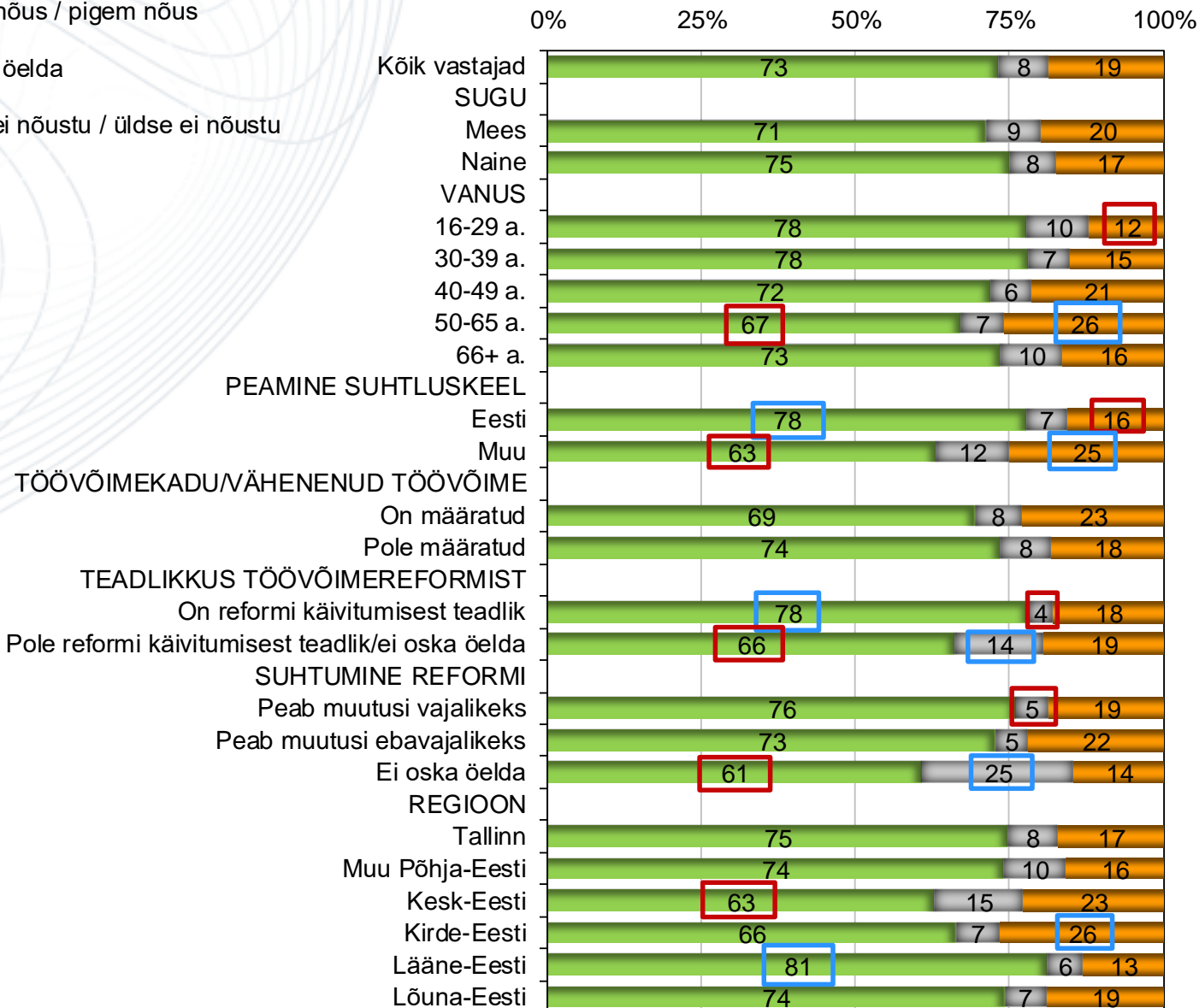
Joonisel on sinise kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, punase kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

■ Täiesti nõus / pigem nõus

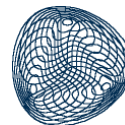
■ Ei oska öelda

■ Pigem ei nõustu / üldse ei nõustu

1.8. Nõustumine väitega – inimese töövõime puhul peaks hindama seda, mida ta suudab, mitte seda, mida ta ei suuda. n=1010 (kõik vastajad)

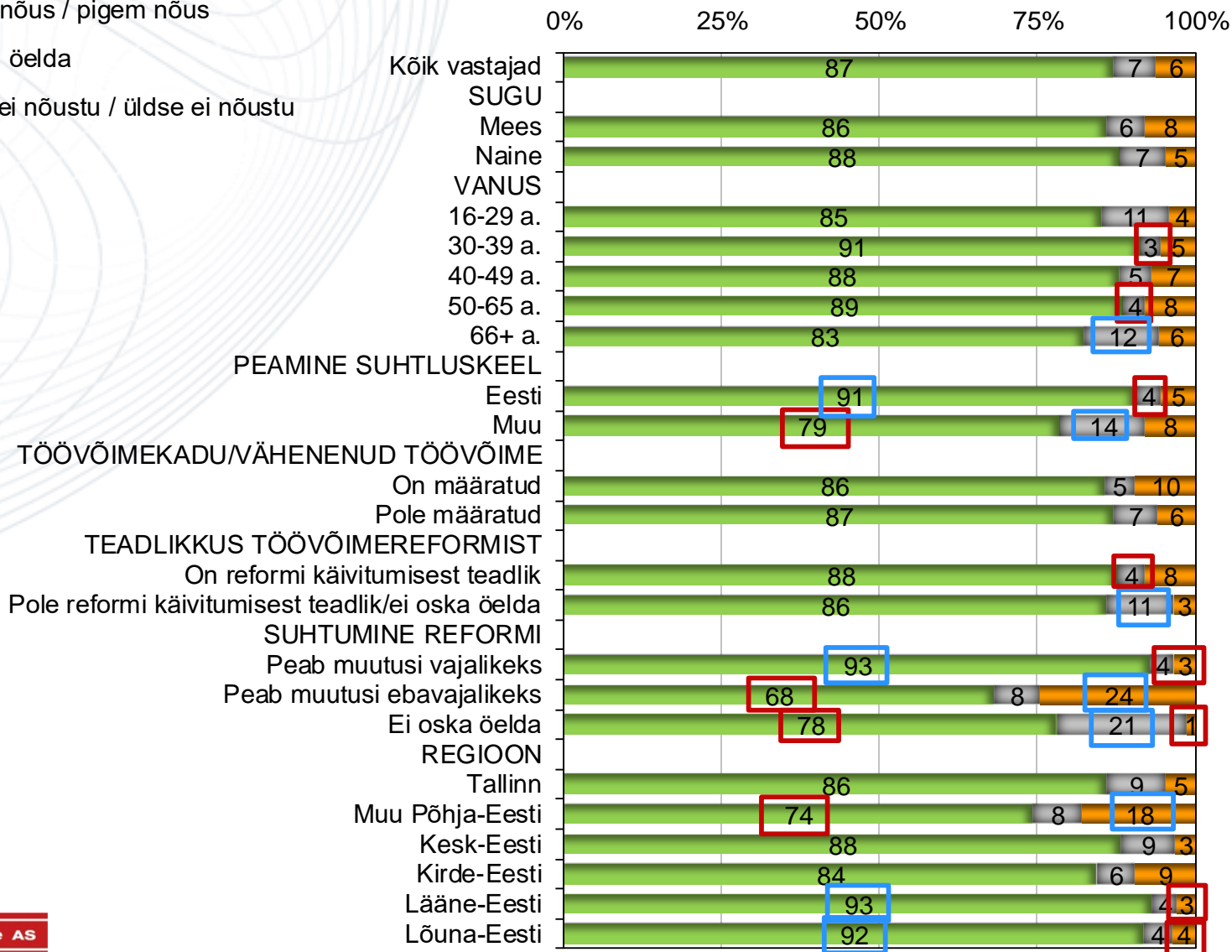
Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

■ Täiesti nõus / pigem nõus

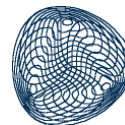
■ Ei oska öelda

■ Pigem ei nõustu / üldse ei nõustu

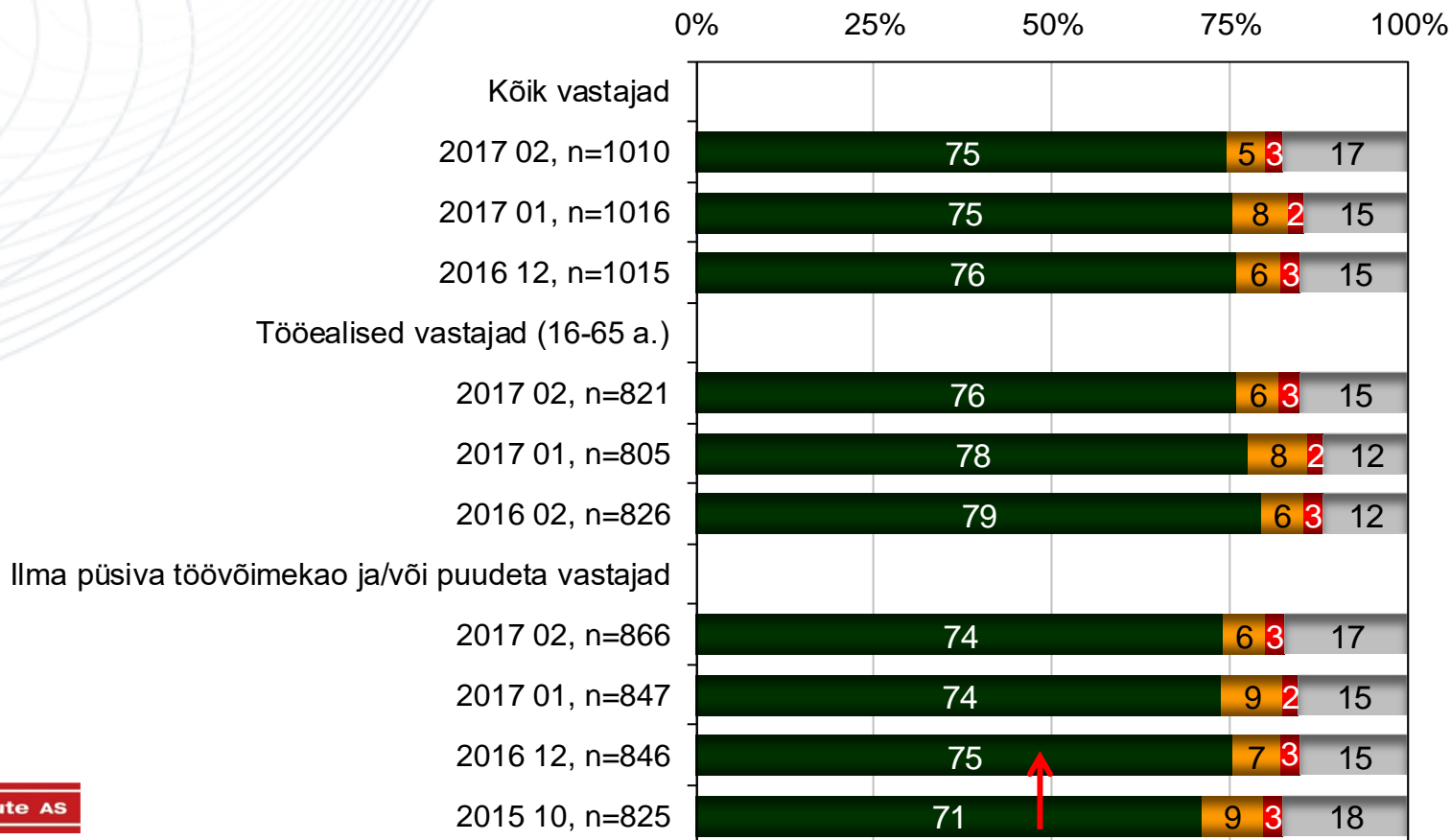

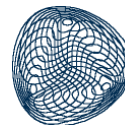
1.9. Kuidas suhtute sellesse, kui peaksite töötama koos vähenenud töövõimega inimestega? n=kõik vastajad

Punase noolega on joonisel tähistatud statistiliselt oluline langus 95% usaldusnivool.

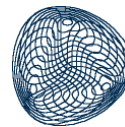
- Suhtun hästi
- Eelistaksin mitte töötada koos vähenenud töövõimega inimestega
- Ma ei soovi koos vähenenud töövõimega inimestega töötada
- Ei oska öelda/sõltub asjaoludest

2. Teadlikkus ja suhtumine töövõimereformi

2.1. Teadlikkus ja suhtumine töövõimereformi (1)

Sellest, et Eestis käivitus 2016. aastal töövõimereform, on kuulnud 60%±3% vähemalt 16-aastastest elanikest. Võrreldes jaanuari ning detsembriga pole teadlikkus reformi algamisest oluliselt kasvanud (toona teadlik 59-60%). Keskmisest sagedamini on reformi käivitumisega kursis 50-65-aastased (73%), eestikeelsed (66%), kõrgharidusega (73%), vähenenud töövõimega (76%) või puudega inimesed (73%) ning Kesk- ja Lääne-Eesti elanikud (69-70%). Keskmisest vähem on reformi algamisest kuulnud vanuserühmas 16-29 (39%), muukeelsete (45%), alg- või põhiharidusega (47%), kuni 400-eurose sissetulekuga (54%), Tallinnas (53%) või Kirde-Eestis (50%) elavate inimeste seas.

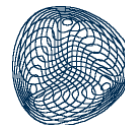
Vähenenud töövõimega inimeste rühmas oli reformist teadlikke vastajaid detsembris 78%, jaanuaris 90% ning veebruaris 76%. Arvestades veapiiri suurust (6-10%), oli jaanuarikuine tulemus seega tavapärasest kõrgem, kuid veebruarikuine küsitlus näitas, et tegu oli siiski vaid juhusliku kõikumisega, mis ei leidnud veebruarikuiste tulemuste põhjal kinnitust.

Järgnevalt uuriti inimeste suhtumist töövõimereformi ning teadlikkust reformist. Enne järgmiste küsimuste juurde liikumist loeti kõigile vastajatele ette selgitus: **2016. aastast pakub riik vähenenud töövõimega inimestele uusi teenuseid, mis aitavad tööd leida ja seal püsida. Uue hindamise läbinud inimesed saavad töövõimetuspensionäri staatuse asemel vähenenud töövõimega inimese staatuse ning töövõimetuspensionäri asemel makstakse neile uut alustel töövõimetoetust.**

Seejärel paluti vastajail anda hinnang muudatuste vajalikkusele. Viimase kolme kuu jooksul kogu elanikkonna hoiakud töövõimereformi suhtes muutunud ei ole. **Veebruarikuise küsitluse andmetel peab 70% elanikkonnast reformi vajalikuks, et aidata vähenenud töövõimega inimesi paremini tööturule**, sealjuures 37% peab muudatusi väga vajalikuks ning 33% pigem vajalikuks. **Seevastu 15% peab muudatusi ebavajalikuks**, sealjuures 9% arvab, et muutused pigem ei ole vajalikud, sest vähenenud töövõimega inimesi on väga raske tööturule aidata ning 6% ei pea muutusi üldse vajalikuks, kuna vähenenud töövõimega inimesi ei saa tööturule aidata. Muid selgitusi andis 1% vastajatest ning 15 protsendil puudus reformi osas selge arvamus. Vähenenud töövõimega inimeste suhtumine reformi on varasemates uuringutes olnud ülejäänud elanikkonnaga võrreldes negatiivsem, ning ka veebruarikuine küsitlus näitas sarnase tendentsi jätkumist (vajalikuks peab muutusi 66% ja ebavajalikuks 24%), kuid vähenenud töövõimega vastajate vähesuse tõttu küsitlusvalimis oli veapiir nende kohta üldistuste tegemisel suur (kuni 11%), ning seega polnud võimalik erinevuste statistilist olulisust kinnitada.

Keskmisest levinum on positiivne suhtumine töövõimereformi eestikeelsete (73% peab muutusi vajalikeks) või enam kui 800-eurose sissetulekuga (78%) inimeste seas. Ebavajalikuks hindavad töövõimereformi keskmisest sagedamini 50-65-aastased (21% peab muutusi ebavajalikeks), muukeelsed (20%), puudega (25%), Kirde-Eestis (27%) või Harjumaal (v. a Tallinnas) (24%) elavad inimesed. Selge seisukoht reformi vajalikkuse osas puudus keskmisest sagedamini mittetöötavatel inimestel (19%) ning neil, kes polnud reformi käivitumisest kuulnud (24%).

2.2. Teadlikkus ja suhtumine töövõimereformi (2)

Viimase teemana uuriti inimeste teadlikkust töövõimereformist nelja väitepaari abil, mille puhul inimene pidi kahest väitest valima selle, mis oli tema arvates kehtiv (õige) väide. Ilmnes, et **enam kui pooled elanikest on kursis sellega, et uues süsteemis muutus hindamise aluspõhimõte ja töövõimetus asemele hinnatakse nüüd töövõimet (teab 63%) ning et töövõime hindamine läks üle Töötukassale (teab 53%). Samas teab vaid veidi üle kolmandiku elanikest seda, et uues süsteemis tuleb teatud osal taotlejatest end töövõimetoetuse saamiseks töötuna arvele võtta (teab 36%) või et uues süsteemis sõltub töövõimetoetuse suurus ka vähenenud töövõimega inimese sissetulekute suurus (36%).** Kuna hindamise aluspõhimõtte ning hindamist teostava institutsiooni muutumise näol on tegu universaalsete (kõiki vähenenud töövõimega inimesi puudutavate) muudatustega, töötuna arvele võtmise nõue ning töövõimetoetuse suuruse vähendamine suurte sissetulekute tõttu puudutab aga vaid teatud osa vähenenud töövõimega inimestest, on sellised tulemused ootuspärased.

Vanuserühmade võrdluses suuri erinevusi teadlikkuses ei ilmnenud. Vaid teadlikkuses töövõime hindamist teostavast institutsioonist ilmsid väiksed erinevused: 50-65-aastased paistsid silma keskmisest veidi kõrgema teadlikkusega sellest, et töövõime hindamist teostab töötukassa (61% teab). Võrreldes muukeelse elanikkonnaga on eestikeelsed elanikud veidi sagedamini kursis hindamise aluspõhimõtte muutumisega (teab 66% eestikeelsetest ja 57% muukeelsetest inimestest). Sellist regiooni, kus teadlikkus oleks kõigi uurimistulemuste osas kõrgem kui mujal, ei eristunud, kuid keskmisest madalama teadlikkusega hindamise aluspõhimõtte muutumisest ning töövõimet hindavast institutsioonist eristus Põhja-Eesti.

Enamiku teemade osas on vähenenud töövõimega inimeste teadlikkus samal tasemel kui kogu elanikkonna oma. Vaid töövõime hindamist teostava institutsiooni osas on vähenenud töövõimega inimeste teadlikkus elanikkonna keskmisest kõrgem (70% reformi sihtrühmast teab, et hindamist teostab töötukassa). Võrrelduna detsembriga on sihtrühma teadlikkus töövõimet hindavast institutsioonist kasvanud (toona teadis 58%).

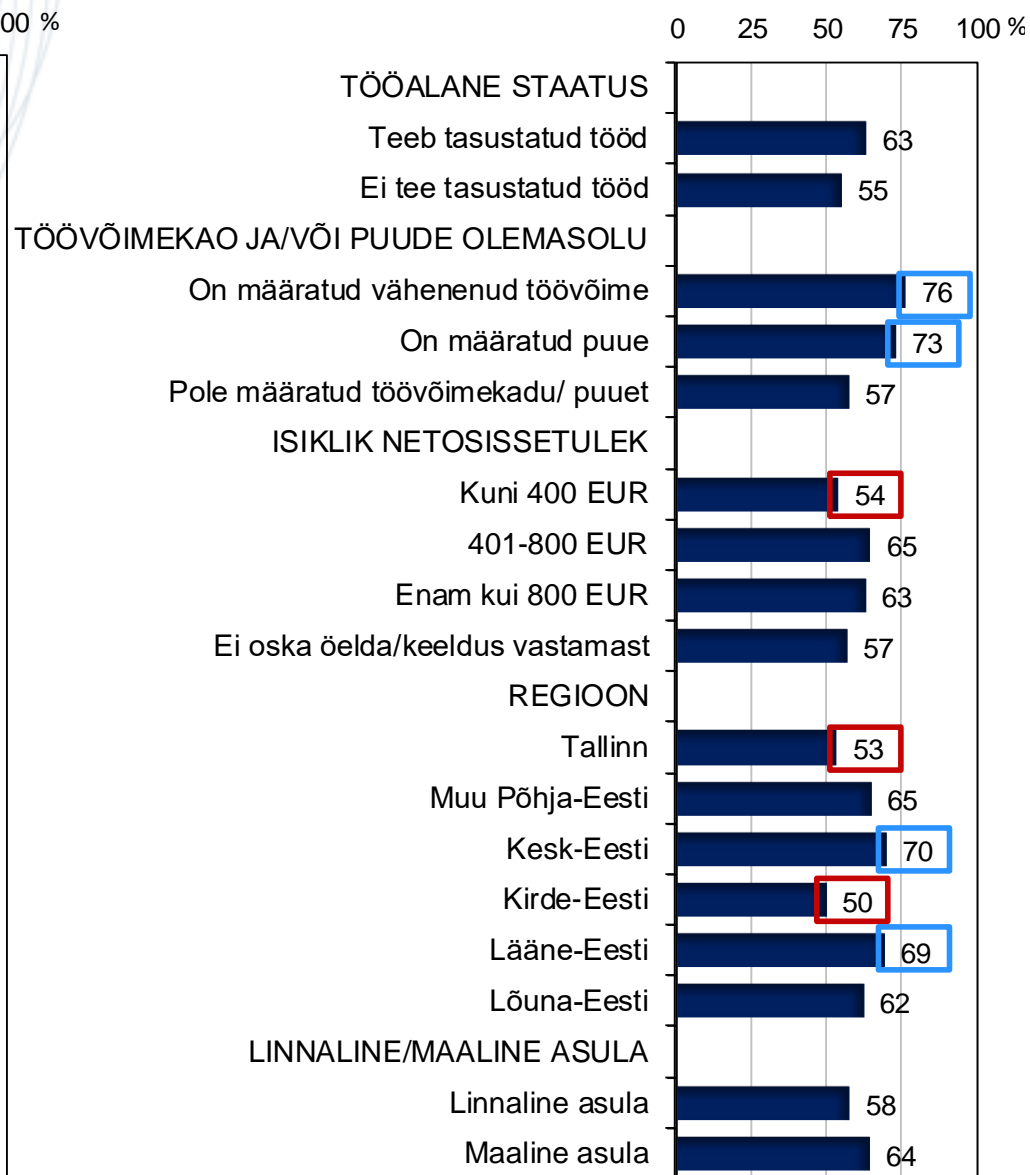
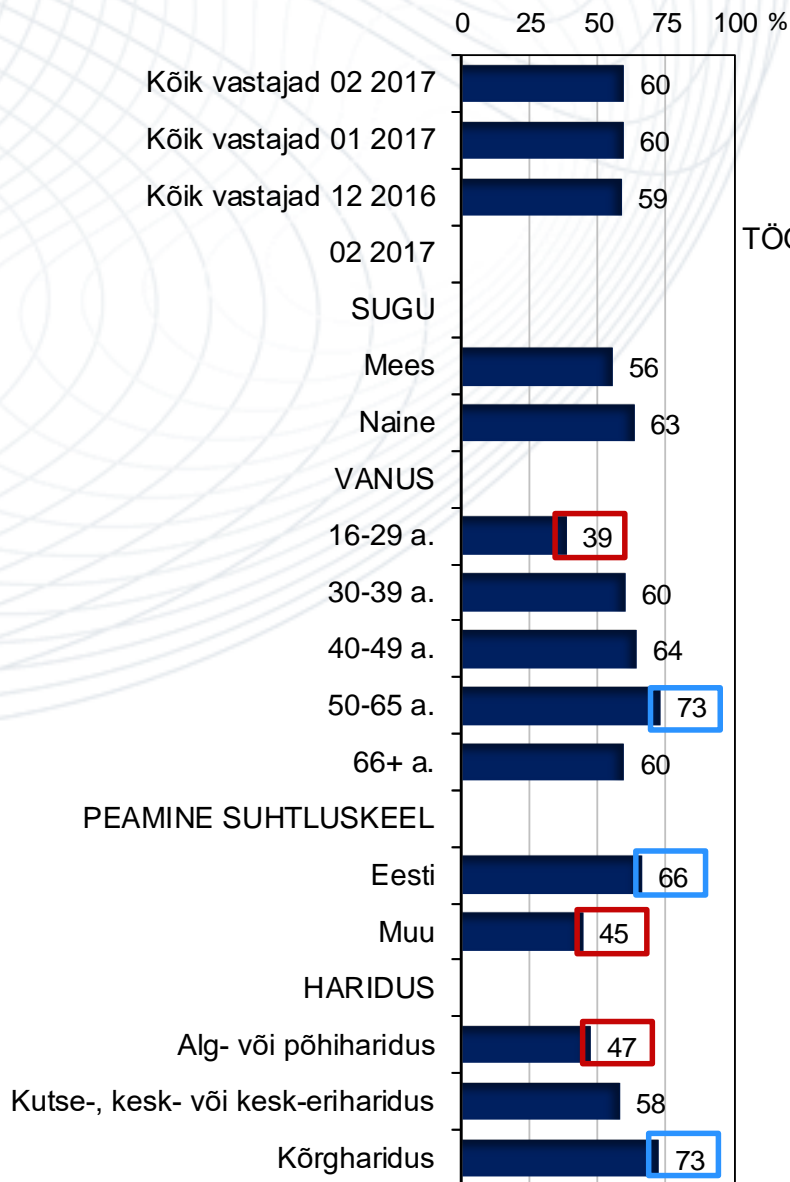
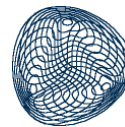
Veebruarikuine uuring kinnitab varasemate uuringute tulemusi - töövõimereformi negatiivselt suhtuvad inimesed on mitmete teemade osas reformist paremini informeeritud kui reformi pooldajad, olles keskmisest sagedamini teadlikud sellest, et uues süsteemis tuleb teatud osal taotlejatest end toetuse saamiseks töötuna arvele võtta (44% teab) ning et uues süsteemis sõltub töövõimetoetuse suurus ka toetuse saaja sissetulekute (46% teab). **Seega pole kriitilisus reformi suhtes põhjendatav mitte üksnes vähese teadlikkuse, vaid ka teadliku vastuseisuga läbi viidavatele muudatustele.**

Kolme uuringulaine võrdluses pole teadlikkus töövõimereformist (kaardistatuna nelja väitepaari hindamise kaudu) kuigivõrd muutunud. 2015. aasta uuringu puhul pole tulemused üheselt võrreldavad tänavuste Omnibuss-uuringutega, kuid üldjoontes võib siiski järeldada, et **võrreldes 2015. aastaga on kasvanud elanike teadlikkus sellest, et töövõime hindamisega tegeleb uues süsteemis töötukassa ning muutunud on hindamise aluspõhimõte.**

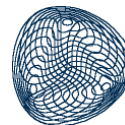
2.3. Kas olete kuulnud, et Eestis käivitus 2016. aastal töövõimereform?

n=kõik vastajad

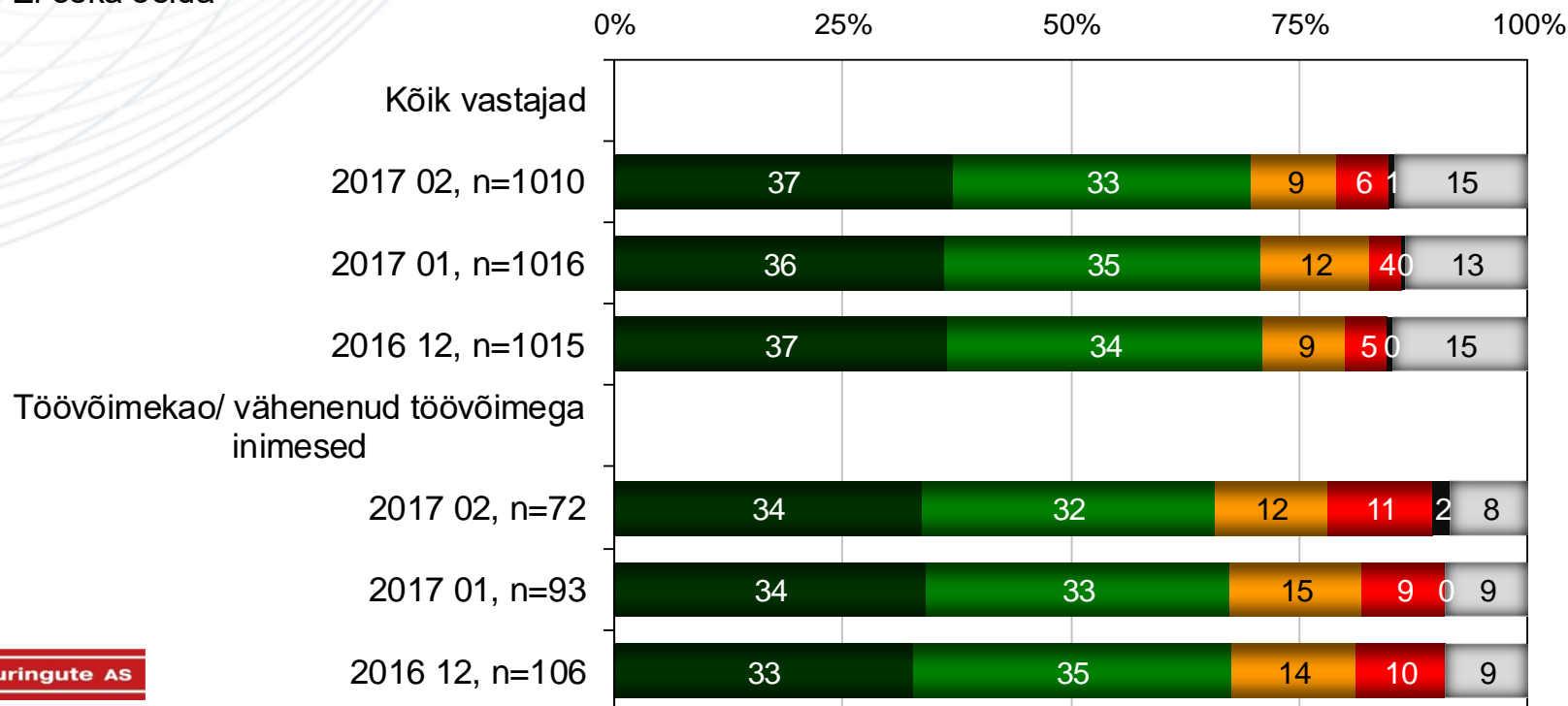
Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

2.4. Milline väide iseloomustab kõige paremini Teie suhtumist töövõimesüsteemi muutmisse ehk töövõimereformi? n=kõik vastajad

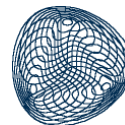

- Muudatused on väga vajalikud, et aidata vähenenud töövõimega inimesi paremini tööturule
- Muudatused on pigem vajalikud, et aidata vähenenud töövõimega inimesi paremini tööturule
- Muudatused pigem ei ole vajalikud, sest vähenenud töövõimega inimesi on väga raske tööturule aidata
- Muudatused ei ole üldse vajalikud, sest vähenenud töövõimega inimesi ei saa tööturule aidata
- Muu
- Ei oska öelda

2.5. Milline väide iseloomustab kõige paremini Teie suhtumist töövõimesüsteemi muutmisse ehk töövõimereformi? n=1010 (kõik vastajad)

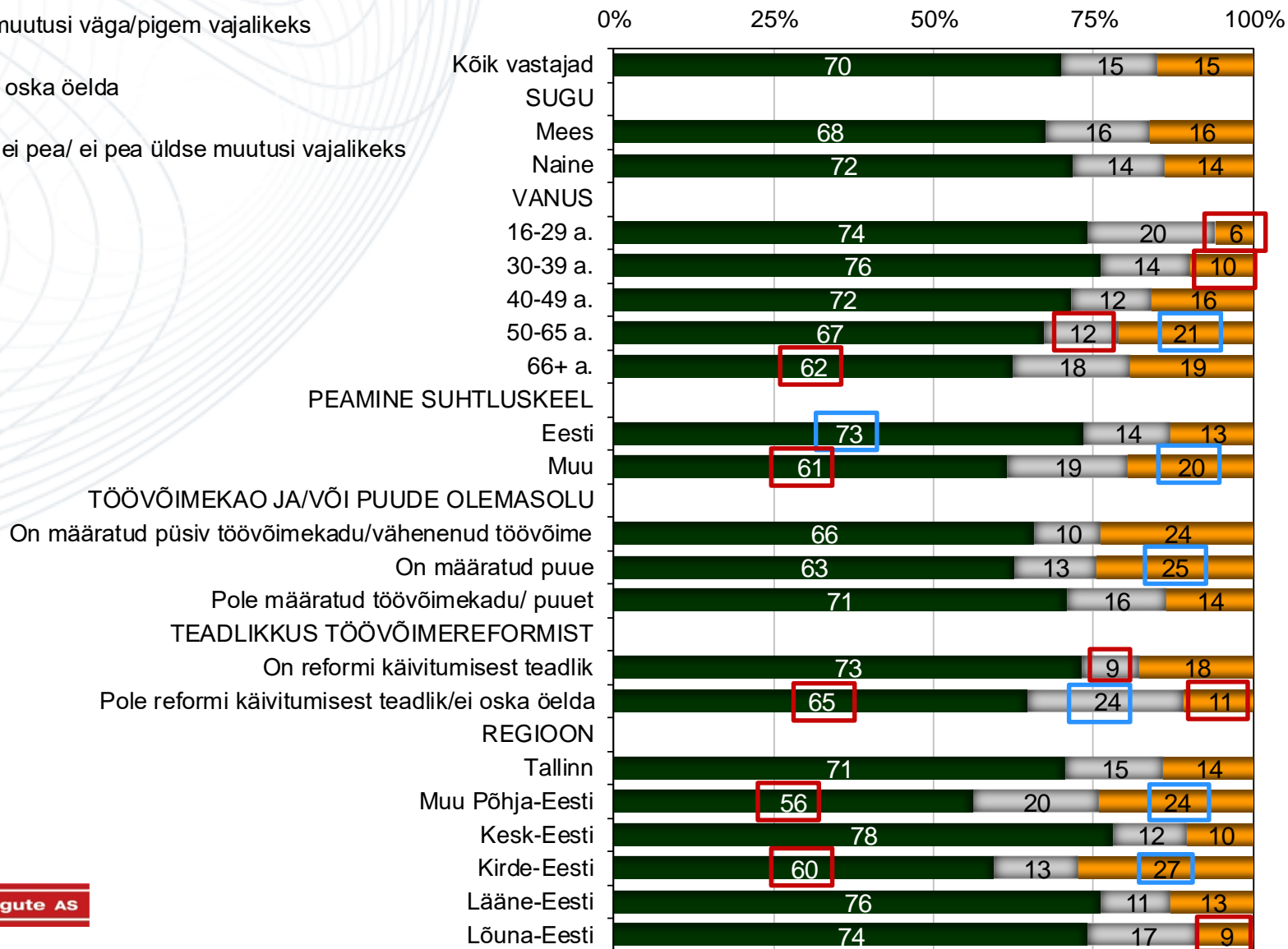
Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

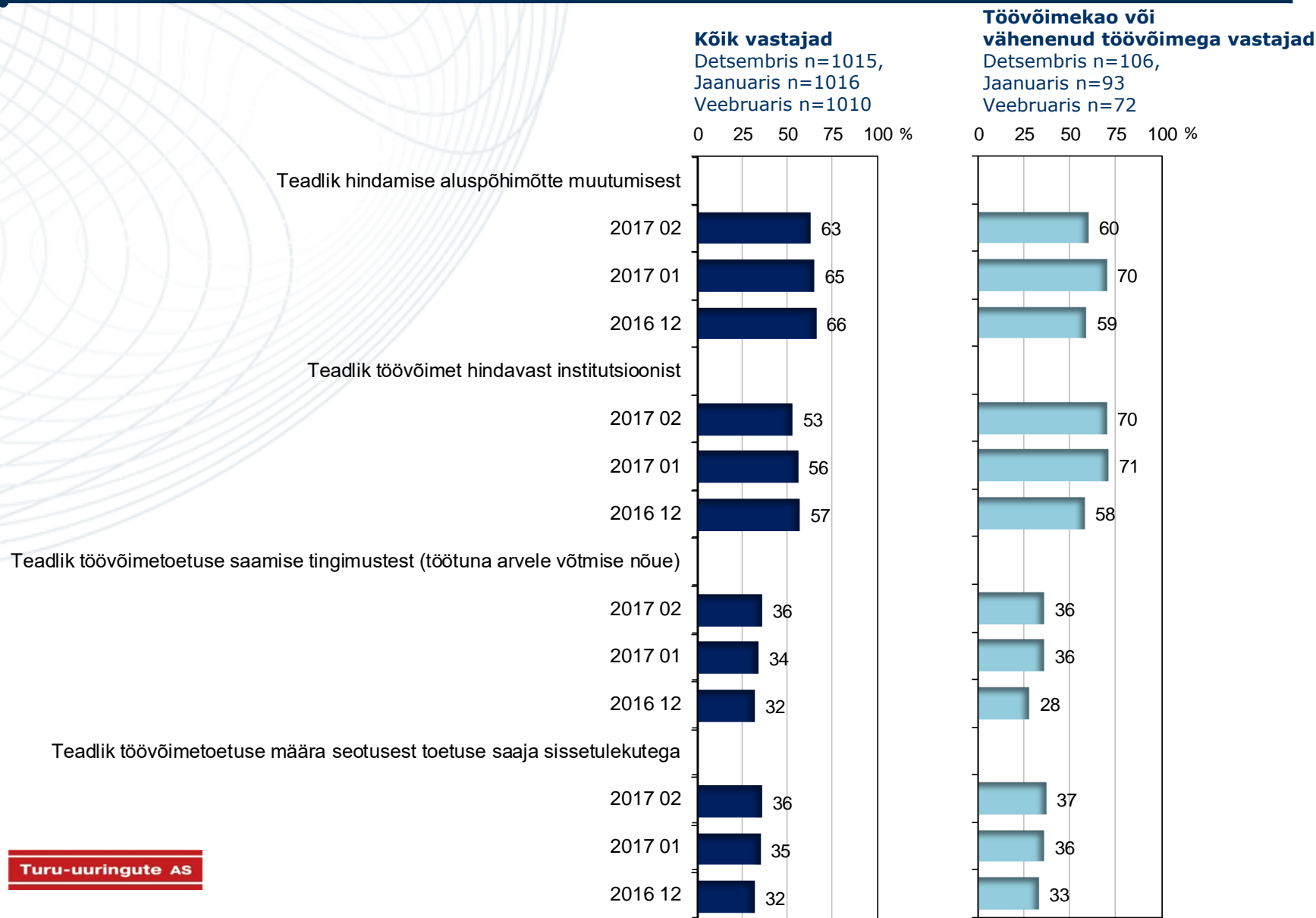
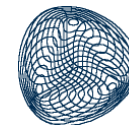
■ Peab muutusi väga/pigem vajalikeks

■ Muu/ei oska öelda

■ Pigem ei pea/ ei pea üldse muutusi vajalikeks

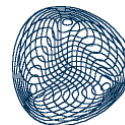

2.6. Teadlikkus töövõimereformi erinevatest aspektidest n=kõik vastajad

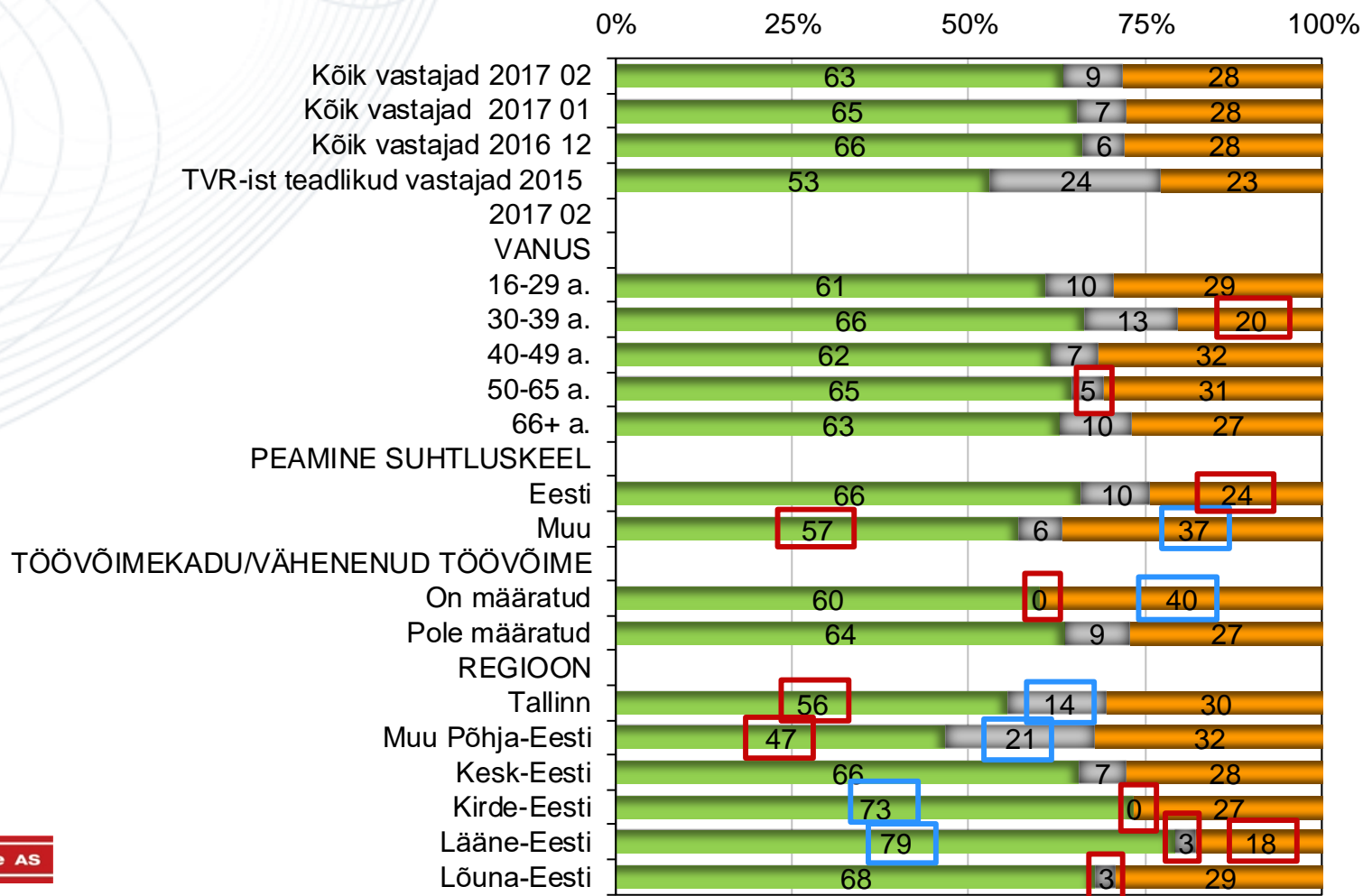

2.7. Teadlikkus hindamise aluspõhimõtte muutumisest. n=kõik vastajad

Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

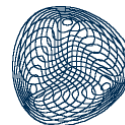

- Uue süsteemiga muutus hindamise aluspõhimõtte: töövõimetuse asemel hinnatakse nüüd töövõimet
- Ei oska öelda
- Uues süsteemis hinnatakse endiselt töövõimetust, kuid muutus toetuse maksmise kord

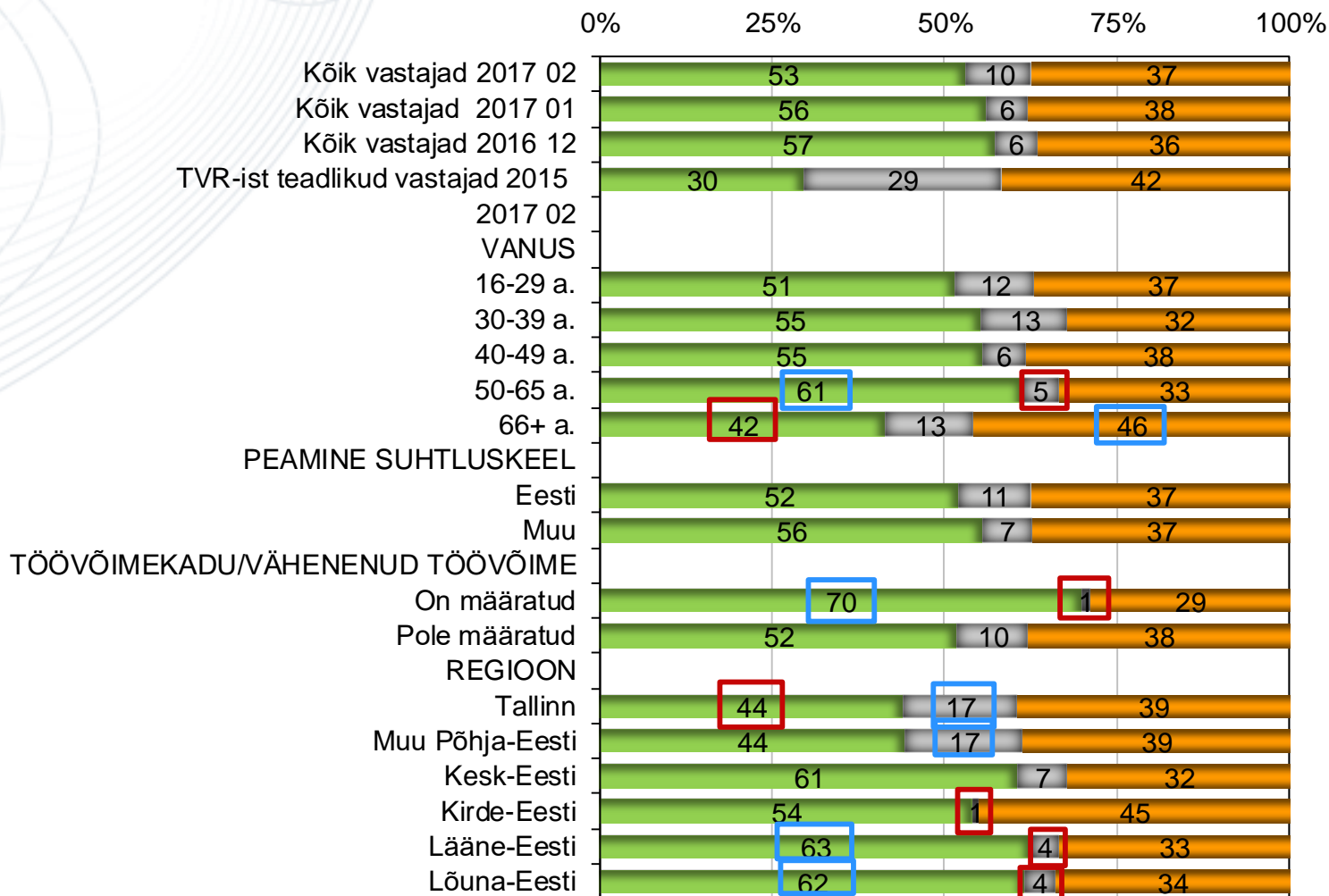

2.8. Teadlikkus töövõimet hindavast institutsioonist. n=kõik vastajad

Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

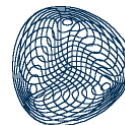
- Uues süsteemis tegeleb töövõime hindamisega töötukassa
- Ei oska öelda
- Uues süsteemis tegeleb töövõime hindamisega sotsiaalkindlustusamet

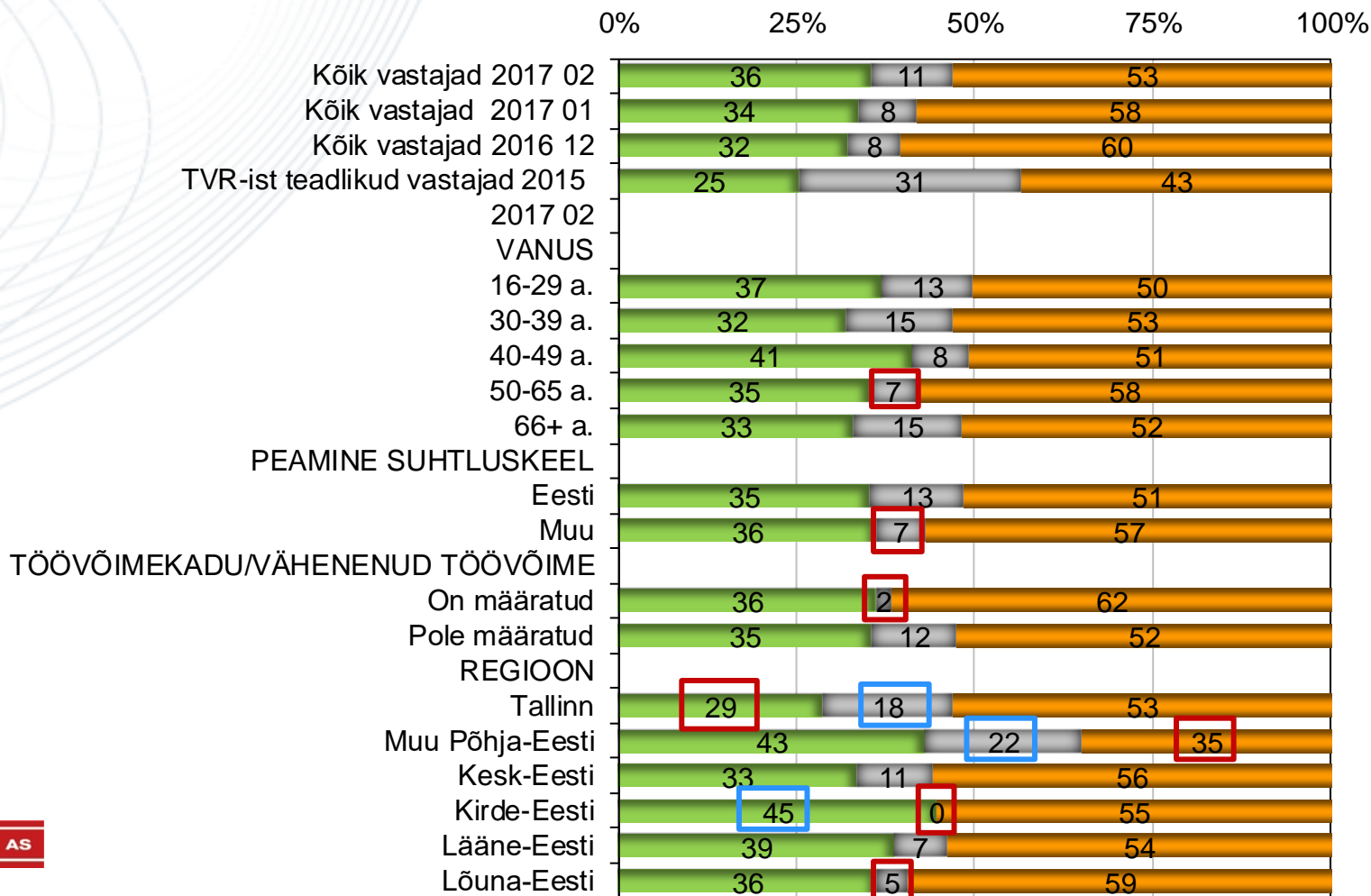
2.9. Teadlikkus töövõimetoetuse saamise tingimustest (töötuna arvele võtmise nõue).

n=kõik vastajad

Joonisel on **sinise** kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, **punase** kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

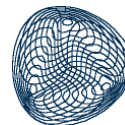

- Uues süsteemis tuleb teatud osal taotlejatest end töövõimetoetuse saamiseks töötuna arvele võtta
- Ei oska öelda
- Uues süsteemis tuleb kõigil taotlejatel töövõimetoetuse saamiseks läbida vaid töövõime hindamine

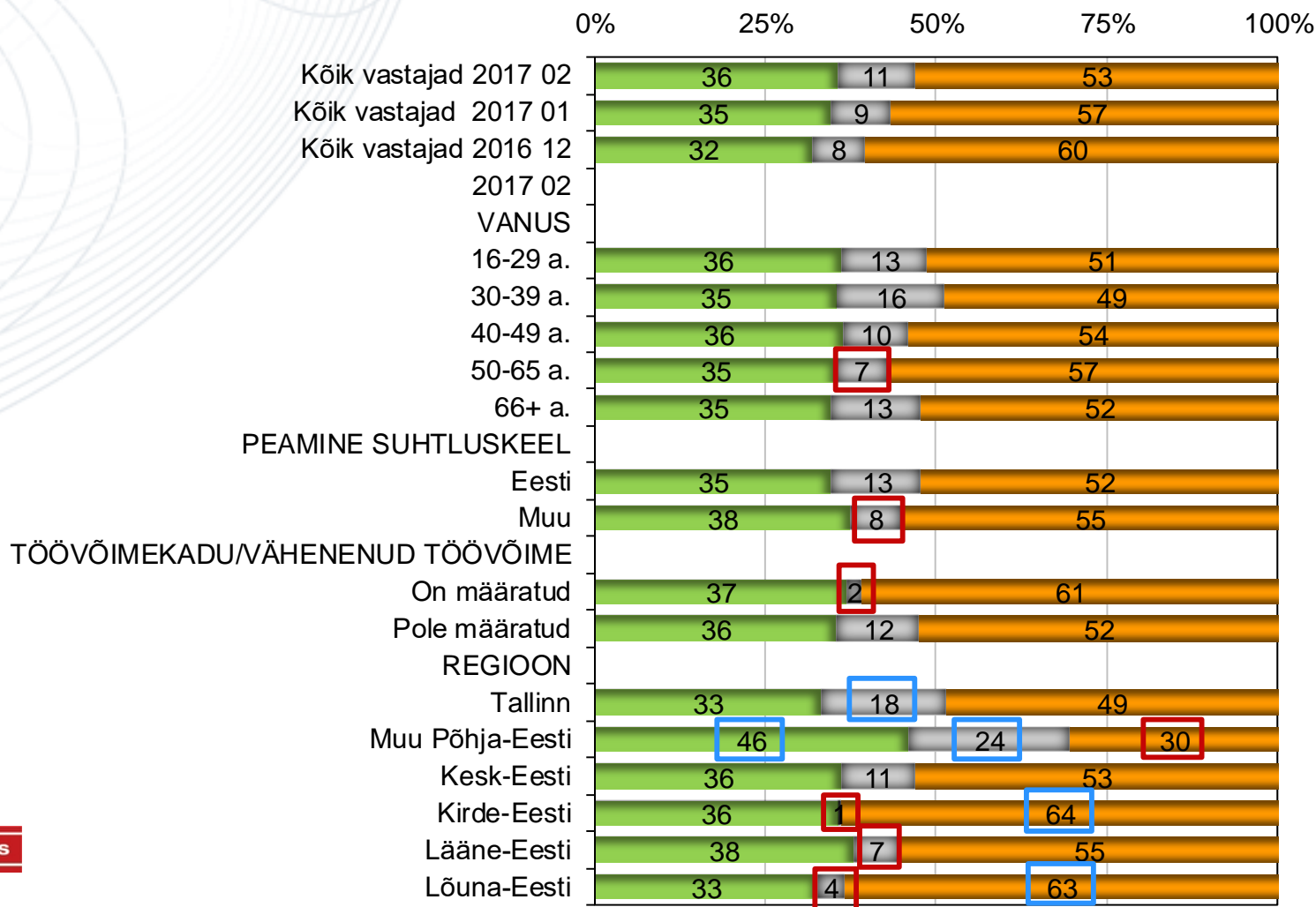

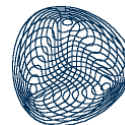
2.10. Teadlikkus töövõimetoetuse määra seotusest toetuse saaja sissetulekutega. n=kõik vastajad

Joonisel on sinise kastikesega tähistatud üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt kõrgem tulemus, punase kastikesega aga üldkogumi keskmisest statistiliselt oluliselt madalam tulemus 95% usaldusnivool.

- Uues süsteemis sõltub töövõimetoetuse suurus ka vähenenud töövõimega inimese sissetulekute suurusest
- Ei oska öelda
- Uues süsteemis sõltub töövõimetoetuse suurus ainult sellest, kas inimesele on määratud osaline või puuduv töövõime

Uuringu tellija: Sotsiaalministeerium
Kontaktisik: Liivika Lapp
E-post: liivika.lapp@sm.ee
Tel. (+372) 626 9369

Teostaja: Turu-uuringute AS
Pärnu mnt. 102, 11312 Tallinn
Tel: +(372) 585 29 700

www.turu-uuringute.ee

Projekti juhtimine ja analüüs:
Vaike Vainu
E-post: vaike@туру-uuringute.ee
Tel. (+372) 585 29 709

Küsitlustöö juhtimine: Kristel Merusk

Andmetöötlus: Irina Strapatsšuk